

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886. Första Kammaren. N:o 37.

Torsdagen den 6 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Anmäldes och bordlades Bevillnings-Utskottets nedannämnda betänkanden:

N:o 15, i anledning af väckt motion om upphäfvande af Förordningen den 29 Maj 1874, angående Sveriges och Norges ömse-sidiga handels- och sjöfartsförhållanden;

N:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i afseende på afgifterna för tullnederlag samt med förslag till förordning angående allmänt frilager; och

N:o 17, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1887.

Herr vice Talmannen, som på begäran erhöll ordet, yttrade: Jag tillåter mig föreslå, att de i dag första gången bordlagda ärenden uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens plenum, samt att näst efter dessa ärenden sättes Stats-Utskottets utlåtande N:o 60 och sedan samma Utskotts memorial N:o 61.

Denna hemställan bifölls.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Grefve *Hamilton* under fjorton dagar från och med den 8 innevarande Maj.

Kammaren åtskildes kl. 2,36 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 7 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmäldes och bordlades

Konstitutions-Utskottets memorial och utlåtande:

N:o 9, i anledning af återremiss af Utskottets utlåtande N:o 7, angående väckt motion om ändring af §§ 6, 9, 13, 16 och 20 Riksdagsordningen; samt

N:o 10, i anledning af väckta motioner rörande vissa, för medlemmar af konungahuset gällande undantagsbestämmelser i grundlagarne; samt

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 17, i fråga om framställning till Kongl. Maj:t rörande vilkoren för enskilda telefonliniers anläggande; och

N:o 18, med anledning af väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om framläggande af förslag till förändrad uppställning af tulltaxan samt om uppsägning af vissa handels- och sjöfartsfördrag.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Bevillnings-Utskottets under gårdagen bordlagda betänkanden N:is 15—17.

Föredrogos å nyo Stats-Utskottets den 4 och 5 i denna månad bordlagda utlåtande och memorial:

N:o 60, angående beräkningen af statsverkets ordinarie inkomster.

Bifölls.

N:o 61, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande nedsättning af annuiteterna å de till vissa enskilda jernvägsaktiebolag lemnade låneunderstöd af statsmedel.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att enligt mellan Talmännen träffad öfverenskommelse omröstning jemlikt 65 § Riksdagsordningen öfver nyssnämnda voteringsproposition, som förut blifvit af Andra Kammaren godkänd, komme att anställas vid början af Kamrarnes sammanträden under morgondagen.

Upplästes ett insändt läkarebetyg af följande lydelse:

Att Konsuln och Kommendören Herr *A. Peyron* är sjuk af en bulnad och tills vidare hindrad att lemna sin bostad, intygas.

Stockholm den 5 Maj 1886.

Th. Schagerström,
M. Dr.

Föredrogs å nyo Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets den 1 och 4 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 1, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga propositioner dels under N:o 27 med förslag till särskilda förordningar angående bankaktiebolag och angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar, dels under N:o 28 med förslag till lagar angående bankbolag med sedelutgifningsrätt, angående förändrad lydelse af 17 kap. 3 § Handelsbalken, angående bankbolags och sparbanks konkurs samt angående tillägg till och ändring i lagen för Rikets Ständers Bank den 1 Mars 1830, än äfven Herrar L. O. Smiths och J. Petterssons i Alfvesta motioner angående upphörande af enskilda bankers sedelutgifningsrätt.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Jag tager mig friheten föreslå, att Utskottet, för den händelse de af Utskottet tillstyrkta lagförslagen eller något af dem i vissa delar komma att af den ena eller andra Kammaren återförvisas, må lemnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i afseende å de §§, hvilka blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jemkningar, som af ifrågasatta förändringar i återförvisade delar kunna föränledas.

Vidare hemställer jag om en sådan ordning för föredragningen af de särskilda lagförslagen, att först må föredragas förslagen till lag angående dels bankaktiebolag, och dels förändrad lydelse af 14 § i Förordningen angående aktiebolag den 6 Oktober 1848, derefter förslaget till lag angående tillägg till och ändring i lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830 och sedermera lagförslagen angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt, angående förändrad lydelse af 17 kap. 3 § Handelsbalken samt angående bankaktiebolags, sedelutgifvande bankbolags och sparbanks konkurs.

På gjord proposition beslöts: att förevarande utlåtande skulle punktvis företagas till afgörande, dervid 6 punkten skulle förekomma näst efter den 2; vidare att i fråga om hvar och en af 1, 3, 5 och

6 punkterna Utskottets lagförslag skulle föredragas paragrafvis med ingress och rubrik sist samt Utskottets hemställan förekomma, först efter det lagförslaget blifvit sålunda genomgånet; samt slutligen att Utskottet, för den händelse de af Utskottet tillstyrkta lagförslagen eller något af dem i vissa delar komme att af den ena eller andra Kammaren återförvisas, skulle lemnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i afseende å de §§, hvilka blifvit med eller utan ändring godkända föreslå sådana jemkningar, som af ifrågasatta förändringar i återförvisade delar kunde föranledas.

*Förslag till
lag angående
bank-
aktiebolag.*

1 punkten.

Utskottets förslag till lag angående bankaktiebolag.

I kapitlets öfverskrift och 1 §.

Herr Statsrådet, Friherre Tamm: Då jag på grund af Herr Statsministerns beklagligen inträffade sjukdom helt nyligen erhållit tillfälligt förordnande att förestå Finansdepartementet, torde det icke förvåna Kammaren att, då ju detta förordnande, som nämndt, så nyligen skett, jag icke kunnat egna tillbörliga studier till de mångahanda ämnen, som i detta hänseende förekomma, och Kammaren lär väl icke af mig fordra, att jag skall kunna lemna alla de på sakkunskap grundade upplysningar, som man med skäl anser sig eljest kunna vänta från statsrådsbanken. Jag har sökt sätta mig in i föredragande Departementchefens tankegång och jemväl af honom erhållit några meddelanden rörande hvilka frågor Regeringen kan antaga, och hvilka den icke anser sig böra godkänna, och dessa meddelanden anhåller jag att få till Kammaren framföra.

Hvad nu ifrågavarande samtliga lagförslag beträffar, hade Kongl. Maj:t föreslagit, att endast de bestämmelser, som ovilkorligen hörde till dem, hvilka böra behandlas i den ordning 87 § Regeringsformen föreskrifver, skulle antagas såsom civillag, men att deremot de mera reglementariska föreskrifterna skulle af Kongl. Maj:t meddelas efter beslut, gemensamt fattade af Konung och Riksdag i särskilda författningar. Utskottet har tillvägagått på annat sätt, i det Utskottet föreslagit, att i en gemensam civillag samtliga bestämmelserna skola sammanföras. Visserligen kan för Kongl. Maj:ts förslag skäl framdragas så väl från de föregående tillfällen, då dylika frågor blifvit behandlade, dels 1824, då förordning utkom angående drifvande af enskild bankrörelse, dels 1846, 1864 och 1874, då författningar i hithörande ämnen beslutades. Derjemte torde man väl med skäl kunna säga, att det icke är lämpligt att besvara Högsta Domstolen med utlåtanden i frågor af rent finansiell natur, ty Högsta Domstolens ledamöter, om också hos många, kanske de flesta af dem fullständig sakkunskap äfven i dessa ämnen finnes, måste hafva helt andra egenskaper än sådana, som behöfvas för att afgöra dylika frågor. Domstolens tid torde dessutom vara så pass upptagen, att det icke torde vara välbetänkt att besvara den med annat än hvad till dess egentliga uppdrag hörer. Då emellertid Utskottets förslag skulle

kunna anses leda till större reda, i det på ett ställe sammanfördes alla dessa bestämmelser, som för hvarje slag af bankrörelse äro erforderliga, har regeringen, som dessutom icke önskar öka antalet af de ämnen, i hvilka Utskottets förslag är mot Kongl. Maj:ts stridande, ansett sig böra acceptera hvad Utskottet här föreslagit, att nemligen samtliga dessa bestämmelser skulle blifva af civillags natur.

Förslag till lag angående bankaktiebolag.
(Forts.)

Hvad särskildt beträffar den nu föredragna lagen angående bankaktiebolag, så finnes deri ingen sådan af Utskottet föreslagen förändring, att regeringen anser sig böra motsätta sig dess antagande. På ett par paragrafer anser jag mig dock böra fästa Kammarens uppmärksamhet, innan Kammaren går att derom fatta beslut.

Jag vänder mig först till 4 §. I densamma hade Kongl. Maj:t föreslagit, att för alla bankaktiebolag en minimigrundfond af 300,000 kronor skulle föreskrivas. Bankkomitén hade föreslagit i sådant afseende 100,000 kronor, men derjemte föreslagit att äfven för bankaktiebolagen en ansvarighet utöfver grundfonden skulle dess delegare äläggas till två gånger grundfondens belopp, der denna understege en million kronor. Bankkomitén hade på så sätt kommit till en ansvarighet för delegarne omfattande 300,000 kronor, och detta belopp har Kongl. Maj:t i sitt förslag bibehållit och just föreslagit, att detta skulle utgöra den minsta grundfond, som för bankaktiebolag skulle kunna godkännas. Utskottet har nedsatt denna minimifond till 200,000 kronor, men endast för sådana mindre bolag, som skulle hafva dels särskilda ändamål och dels endast hade till uppgift att inom en viss ort drifva bankrörelse. Deremot har Utskottet föreslagit, att för sådana bolag, som bedrifva egentlig bankrörelse, minimifonden skulle vara 1,000,000 kronor. Då denna skillnad göres mellan två olika slag af bankaktiebolag, skulle det tillkomma Kongl. Maj:t att vid bolagsordningens fastställande begränsa ändamålet för dessa mindre bolags rörelse. Handhafvandet af dessa bestämmelser torde någon gång komma att medföra ganska stora svårigheter på grund af den varsamhet, som med nödvändighet måste iakttagas, och det lär väl, äfven om en sådan varsamhet strängt iakttages, kunna hända, att man icke på förhand kan se, hvilka utvidgningar, som under drifvande af sådan rörelse kunna göras äfven med bibehållande af de i bolagsordningen uppgifna ändamålen. Deri skulle nu svårigheten ligga; men då Utskottet har för den egentliga bankrörelsen föreslagit garantier, som äro större än dem, som Kongl. Maj:t i sitt förslag framställt, så anser sig regeringen böra godkänna denna paragraf.

I en följande § 13 finnes taladt om den reservfond, som bankaktiebolagen skulle komma att med nödvändighet hålla. Af Bankkomitén föreslogs den till belopp af 20 procent af grundfonden, och att till dess vinnande skulle årligen afsättas 10 procent af årsinkomsten. Kongl. Maj:t önskade, att reservfonden skulle uppgå till 50 procent af grundfonden, och deri har Utskottet instämt. Men under det Kongl. Maj:t föreslår, att för fondens vinnande årligen skulle afsättas 20 procent af vinsten, har Utskottet föreslagit, att för sådant ändamål skulle användas endast 10 procent af samma vinst. Jag fäster uppmärksamheten på den långa tid, som skulle åtgå, innan

Förslag till lag angående bank-aktiebolag.
(Forts.)

reservfonden skulle, på det sätt Utskottet föreslagit, nå det föreslagna beloppet af 50 procent af grundfonden. Om man antager, att bankbolagen i medeltal erhålla en årlig vinst af 8 procent, skulle den årliga afsättningen till reservfonden icke utgöra mera än $\frac{8}{10}$ procent af grundfonden, och för att nå 50 procent skulle åtgå 62 år. Först på det 62:dra året skulle det stadgade beloppet uppnås. Efter Kongl. Maj:ts förslag deremot skulle tiden för reservfondens bildande endast utgöra 32 år; detta allt dock under förutsättning, att under de tider, som här blifvit nämnda, reservfonden icke behöft användas för uppfyllande af de förpligtelser, som åligga densamma, eller beäckande af förluster, som icke af årsvinsten kunde gäldas.

Öfriga af Utskottet gjorda förändringar äro dels redaktionsförändringar, dels — detta måste erkännas — förbättringar af Kongl. Maj:ts förslag, och jag vill därför icke beträffande dem göra några erinringar.

Herr Förssell, Otto: Det har varit en regel här vid Riksdagen, att då fråga är om diskussion och behandling af ett lagförslag, talarne, då första paragrafen föredragits, ansett sig berättigade och befogade att yttra sig om hela lagen och icke vara inskränkta till den föredragna paragrafen. Nu föreligger här en samling af flera lagar så beskaffade, att de gripa in i hvarandra, och jag anhåller därför vördsamt, att det må tillåtas mig att utsträcka diskussionen, för så vidt på mig ankommer, till icke blott denna lag utan äfven öfriga i betänkandet inrymda banklagsförslag. Alla dessa fyra banklagar hänga så tillsammans med hvarandra, så vidt jag förstår, att man icke kan tala om ett, utan att tillika tala om de andra.

Det har varit en grundsats för allt hvad lagstiftning heter, så väl inom vårt land som inom alla andra länder, att man icke skall upphäfva en bestående lag, innan erfarenheten ådagalagt behovet af en dylik förändring, innan erfarenheten visat att den bestående lagen är bristfällig och i någon del skadlig eller förderlig. Håri ligger orsaken hvarför hvarje lagstiftare är konservativ och måste vara det till sitt skaplygne. Man vet hvad man har, men man vet icke hvad man får. Då blir frågan den: huru beskaffade äro de lagstadganden angående bankrörelse, vi nu ega, hvori bestå deras fel, hvad är orsaken till det föreslagna upphäfvandet af det bestående, och hvori ligga fördelarne af dessa förslag framför det bestående? Detta är frågor, som först måste besvaras, innan man kan tänka på att acceptera nya förslag.

Allt sedan 1830, ja ända sedan 1824, har det varit en regel i vårt land, att inga enskilde hafva haft rättighet att bilda bolag för drifvande af bankrörelse på andra vilkor, än att de underkastat sig solidarisk ansvarighet. Under detta institut hafva vi haft privatbanker allt sedan 1830 till den dag, som i dag är. Deras antal uppgår för närvarande till 27. Under hela denna tid har, med ett enda sällsynt undantag, ingen enda delegare i dessa privatbanker, ingen enda fordringsägare blifvit lidande på ett enda öre. Detta har nu fortgått i 56 år. Kan man väl då hafva något att anmärka mot en dylik lagstiftning; och likväl, mine herrar, har under denna tid år 1857

— i slutet på November och förra delen af December — en våldsam penningkris — en världskris, som sträckte sig öfver hela den finansiella världen — hemsökt oss och hotat dessa banker med undergång, men *alla* stodo sig, *ingen* föll. Den, som känner något så när bankrörelsens historia och natur, vet mer än väl orsaken, hvarför ingen af dem ramlade. Det var just den solidariska ansvarigheten, som räddade dem från undergång. Vidare är det känt att Riksdagen -- icke regeringen — väckte förslag om införande af aktiebolag vid 1864 års riksdag. Så väl Riksdagens förslag om lag för enskilda banker som förslaget om en särskild lag angående aktiebanker remitterades till utlåtande af Högsta Domstolen i hela deras vidd. Jag hade tillfälle att mottaga domstolens utlåtande i första hand. Högsta domstolen afstyrkte då antagande af aktiebolagslagen och hänvisade Kongl. Maj:t på aktiebolagslagen af 1848 med tillkännagifvande, att Kongl. Maj:t genom denna lag var oförhindrad att lagstifta angående aktiebolag, utan att någon särskild lag derom behöfde utfärdas. Så stod saken, då den första ansökan om en aktiebank här i Sverige inlemnades. Det rådde mycken tvekan, huru vida den skulle bifallas, när Högsta Domstolen uttryckligen uttalat sina betänkligheter. Men en omständighet gjorde, att skälen för bifall ansågos öfvervägande. Det bolag, som då sökte sanktion, åtog sig nemligen att bilda en grundfond å 5 millioner — den var för den tidens förhållande stor och är numera ändå större — och derigenom bereda full trygghet så väl för aktieägare som för delegare. Dess grundfond går nu till 11 1/2 millioner kronor, och är det fråga om att bilda aktiebolag med grundfonder på 8, 10 å 12 millioner, får man medgifva, att ett sådant aktiebolag är betryggande, men för visso är intet aktiebolag med så ringa grundfond som en million i någon mån betryggande för allmänheten.

Sedermera hafva ända från år 1864, om jag icke missminner mig, 18 aktiebanker blifvit af Kongl. Maj:t oktrojerade. Dessutom hafva 3 banker blifvit inrättade på sidan om och med förbigående af 1848 års lag, hvilka banker dock ej få lemnas ur räkningen, ty de voro ordentliga bankbolag. De inrättades på det sätt, att man satte en så kallad solidariskt ansvarig chef till namnet i spetsen för banken, och kring honom grupperade sig de öfrige under namn af kommanditdelegare. Det var således en förtäckt aktiebank, under en form, som berättigade delegarne att bilda aktiebolag utan Kongl. Maj:ts oktroj. Under de 22 år, som sedan 1864 förfutit, hafva således 21 aktiebolag bildat sig. Af dessa hafva under den korta tiden af 22 år icke mindre än 5 störtat, och detta, oaktadt ingen enda penningekris under tiden inträffat, hvarken utomlands, generel för hela handelsvärlden eller partiel för Sverige. Ett af dessa bolag hade dock ett aktiekapital af 7 millioner och åtminstone två af dem sådana kapital till belopp af omkring 1 million. De förluster, som nationen och enskilde personer genom dessa konkurser lidit, stiga till många millioner.

Här föreslås nu att kasta hela den solidariska ansvarigheten öfver bord och dekretera, att ingen bankrörelse här får bedrivas annat än under form af aktiebanker med begränsad ansvarighet, ty begge

Förslag till lag angående bankaktiebolag.
(Forts.)

Förslag till lag angående bank-aktiebolag. (Forts.)
 dessa lagar afse endast sådana banker. Under 56 år hafva här 28 solidariska banker opererat utan att någon förlust uppkommit. Å andra sidan hafva under 22 år 21 aktiebanker opererat med det resultat, att nära en fjerdedel af detta antal eller 5 under tiden stupat. Vid sådant förhållande ligger den tanken nära till hands, att detta måste bero icke på tillfälliga yttre omständigheter utan på sjelfva organisationen af de olika bankerna. Och detta är äfven verkliga förhållandet.

Nu säger man: »Ja, men i alla civiliserade länder har aktiebolagsinstitut för bedrivande af bankrörelse accepterats och gått för sig utan någon nämnvärd förlust.» Konkurser hafva visserligen inträffat, men det har gått. Ja, mine herrar, hvad som duger för Pål duger icke för Per. Det finnes en väsentlig skillnad mellan bankrörelsen hos oss och i alla andra länder. Denna skillnad uppkom år 1856, då en privatbank här i Stockholm började upplägga en så kallad depositionsräkning, hvarigenom den lockade nationen att mot en ränta af 4 eller 5 procent insätta sina besparingar af förlutet arbete i banken. Alla de andra bankerna följde exemplet, och följden deraf har blifvit den, att, då år 1854 penningar till belopp af 3,880,000 kronor voro af allmänheten anförtrödda åt privatbankerna, allmänhetens insatta besparingar i samtliga privat- och aktiebanker för närvarande uppgå till belopp af 323 millioner, således nära 320 millioner mera än för 34 år sedan. Detta system att skrapa ihop besparingar och fungera såsom sparbanker finnes icke utomlands, hvarför man der kan hafva otroligt mycket mindre anspråk på bankernas trygghet och säkerhet. I Norge och Danmark skryter man deröfver, att i jmförelse med oss mycket större insättningar i sparbankerna göras der än i Sverige, men man tänker icke då på, att af våra besparingar den största delen, eller 323 millioner, ligger hos privat- och aktiebankerna och endast en mindre del, 190 millioner, i sparbankerna. Detta förhållande är det, som gör att den solidariska ansvarigheten hos oss är absolut nödvändig, så vidt jag förstår, för vår bankrörelse.

Jag yttrade till att börja med, att man måste se till, att man icke ändrar en bestående lag utan att kunna uppgifva, hvori dess fel består. För min del har jag icke kunnat fatta den nu gällande lagens fel. Bankkomitén har sagt, och det har upprepats till höger och venster, att felet skulle bestå deri, att den solidariska ansvarigheten är ett förfärligt Damoklessvärd, som hänger öfver aktieegarnes hufvuden. Ja, mine herrar, det påståendet är fullkomligt sant. Detta tillstånd är orimligt och oförnuftigt och alldeles orättvist. Men det har icke något med banklagstiftningen att göra utan tillhör konkurslagstiftningen. Det är der felet skall botas, d. v. s. genom en förändring af det sätt, hvarpå den solidariska ansvarigheten utkräves, icke genom uppbäfvandet af hela denna ansvarighet. Detta sätt är mycket enkelt och lätt, nemligen att aktieegarne skulle pro rata parte tillskjuta inom viss kort tid, efter det banken råkat på obestand, hvad som brister. Derfor fordras att, icke såsom regeringen föreslår, alla privatbanker skola sortera under konkurslagen, utan att de frigöras derifrån. Af denna anledning kan också, enligt min tanke,

denna 1 § i förevarande lagförslag icke diskuteras utan att man på samma gång vidrör det framlagda förslaget om förfarandet, då enskilda banker, vare sig sedelutgifvande eller icke, råkat på obestånd. *Förslag till lag angående bank-aktiebolag.*

Ett annat skäl, som icke tydligt och klart uttalats, men som ligger bakom, är uppenbarligen det, att både Riksdagen och regeringen godkänt 1874 års banklag, kontrasignerad af dåvarande Statsrådet Wærn, enligt hvilken lag regeringen har rättighet att när som helst indraga tiokronesedlarne. Jag har en gång förut haft tillfälle att i denna Kammare yttra mig i denna fråga, och jag upprepar ännu en gång att frågan om tiokronesedlars indragning, så vidt jag förstår, alldeles icke är grundad på något begär att skada eller strypa privatbankerna utan en enkel och naturlig följd af 1873 års myntlag. I samma stund vi fingo guldmynt på högst 20 kronor, måste vi söka så fort som möjligt afskaffa alla sedlar på samma eller lägre valörer än dessa guldmynt, och detta gäller icke blott privatbankernas utan äfven Riksbankens sedlar. Men står jag i valet mellan bibehållandet af den solidariska ansvarigheten å ena sidan och bibehållandet eller förkastandet af de enskilda bankernas tiokronesedlar å andra sidan, så må gerna för mig de enskilda bankerna behålla sina sedlar om blott icke den solidariska ansvarigheten rubbas, ty den är absolut nödvändig, icke för sedlarnes säkerhet utan för tryggheten för dessa 323 millioner, som allmänheten anförtrott våra banker samt i synnerhet för att förebygga konkurser, något som icke kan ske derigenom att man ålägger delegare i aktiebank att, sedan konkurs inträffat, tillskjuta större eller mindre belopp utöfver grundfonden. Sedelskulden är endast 49 millioner, under det skulden till allmänheten uppgår till 323 millioner och således är en vida betydligare post och af vida större vikt för allmänheten än dessa sedlar.

Här hafva nu så väl regeringen som det Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet, ehuru, såsom jag tror, med mycken obenägenhet, föreslagit en särskild säkerhet för privatbankernas sedlar på det sätt att dels säkerhetshandlingar, svarande mot hela sedelquantiteten, skulle nedsättas, dels ock att delegarne i banken skola vara skyldige att med belopp, motsvarande den kontant insatta fonden, ansvara för sedlarnes inlösen. Hela detta förslag förefaller mig — förlåt mig att jag säger det — riktigt löjligt. Enligt nu gällande författning heter det att, i händelse en sedelutgifvande bank inställer sina betalningar, skola dess sedlar löpa med 6 procent ränta. Vidare heter det på ett annat ställe att, i händelse en sådan bank gör konkurs, innehafvaren af en utaf dess sedlar alldeles icke behöfver bevaka denna sedel i konkursen; d. v. s. ingen menskelig varelse har rätt att fordra, att jag, såsom innehafvare af en sådan sedel, skall svära på, att jag innehade densamma innan konkursen började, utan jag har rätt att få betalning för den äfven om jag får den en kortare eller längre tid efter konkursens början; eller, med andra ord, denna sedel har full qvittningsrätt i konkursen och ingen kan neka mig denna qvittningsrätt. Följden af dessa bestämmelser blir naturligtvis den, att alla, som hafva skulder till banken, med begärlighet sluka upp dess utlöpande sedlar, ty de få i liqvid för dem, då de lemnas i bankluckan, icke blott deras nominella värde, utan äfven derutöfver ränta å samma

(Forts.)

Förslag till lag angående bankaktiebolag. (Forts.)

Då man besinnar att en skuldsatt banks fordringar äro vida större än beloppet af dess utelöpande sedlar, är det tydligt att dessa sedlar inom loppet af 14 dagar, 6 veckor eller högst 2 månader löpa in hvarenda en under form af likvid för bankens säkra fordringar. Således har sedeln i den dag som är, en mycket större och mer betryggande förmånsrätt till betalning, än som någonsin kan beredas dem genom hela denna stora apparat, som här föreligger. Den är från början till slut alldeles onödig. Hypotek till belopp af sedlarnes summa skulle alldeles onödigtvis ligga räntelösa. Föreskrifterna om huru förfaras skall vid liqviderande af banksedlar i konkurs äro alldeles öfverflödiga. Den ytterligare säkerheten kommer aldrig att tagas i betraktande, då de utelöpande sedlarne genast bliwa inlösta. Det står här tydligt i 9 §: »Visar sig under konkursen, att den för sedlarne satta pant icke förslår till infriande af det enligt bolagets räkenskaper utelöpande sedelbeloppet tillika med det ytterligare belopp af sedlar, hvilket, utan att finnas i bolagets räkenskaper upptaget, kan vara anmäldt, skall, till betäckande af bristen, den särskilda ansvarighet för bolagets sedlar, som åligger hufvudlottgearne, mot dem göras gällande på sätt nedan stadgas.»

Men under konkursen visar det sig, att ingen enda sedel finnes utelöpande, utan att de blifvit inbetalda inom loppet af 6 veckor eller två månader, under det banken gått miste om sina värdefullaste fordringar, för hvilka den måste taga sedlarne såsom full betalning. Hela detta lagförslag är för mig så ofattligt och så tanklöst, att jag icke kan hjälpa, att jag bryter stafven öfver det. Det är alldeles onödigt, ty man behöfver icke bråka sin hjerna med saker, som icke finnas. Banksedlarne hafva redan nu fullkomlig säkerhet och hafva haft det i femtio år. Ingen mensklig varelse kan förlora ett öre på en enskild banks sedel, äfven om banken gör konkurs, så vida nota bene banken har skulder, motsvarande beloppet af dess utelöpande sedlar; och det kunna hvilken banks som helst räkenskaper visa oss, att skulderna äro tre eller fyra gånger större än beloppet af dess sedlar. Alla kreditivskulder förfalla genast o. s. v.

Det är detta som gör, att jag för min del icke kan acceptera, vare sig den ena eller andra lagen. Enligt min öfvertygelse är den lag, som finnes, tillräckligt god för oss att lefva på; vi hafva icke något att beklaga oss öfver med afseende å densamma. Det enda i den vägen är, att regeringen något långt sträckt sin oförsigtighet i att bevilja oktroj åt aktiebanker med klana fonder, och vi hafva redan sett, att en af dem ramlat, och vid första tillfälliga, obetydliga penningkris skall litet hvar af dem ramla; men faran är så mycket större, som de då draga våra solidariska banker med sig. Orsaken hvarför det kan gå an i andra länder men icke här, är den oerhördt stora inlåning i förhållande till grundfonden och det insatta kapitalet, som finnes här i Sverige, men icke i något annat land. Vill man förbjuda den — ja, då är det godt och väl, men dermed vore ock hela denna bankrörelse förstörd. Vi måste rätta vår banklagstiftning efter de för handen varande förhållandena, men då skola vi icke heller skapa något nytt, då vi icke veta, hvad vi få i stället för det gamla.

Jag för min del yrkar afslag så väl på lagen angående bank-

aktiebolag som på den angående enskilda bolag med sedelutgifnings-
 rätt äfvensom på lagen angående förmånsrätt i konkurs, hvilken lag,
 såsom jag förut yttrat, är alldeles obehöflig samt slutligen på lagen
 angående bankbolags och sparbanks konkurs.

*Förslag till
lag angående
bank-
aktiebolag.
(Forts.)*

Men jag ber likväl, att i afseende på den sistnämnda lagen få
 tillägga några ord innan jag slutar.

I Kongl. förordningen af den 1 Oktober 1875 angående spar-
 banker heter det i 5 §: »Finns sparbanks tillgångar hafva genom
 olyckshändelse eller förlust å rörelsen så nedgått, att de motsvara
 endast 95 procent af inestående medel, löpande årets räntor obe-
 räknade, så skall Sparbankens verksamhet genast afbrytas och Spar-
 banken ställas under *utredning*, märk väl, under *utredning*, icke
 under *konkurs*.

I 6 § af samma förordning heter det: »Har någon del af vinsten
 blifvit använd på annat sätt än § 4 medgifver, åligger hufvudmän
 och styrelseledamöter, som i beslutet derom deltagit, att en för alla
 och alla för en till Sparbanken återgälda hvad sålunda obehörigen
 utbetaladt blifvit. Underlåtes föreskriften i § 5, vare de, som låtit
 sådan underlåtenhet komma sig till last, likaledes en för alla och alla
 för en, insättarne ansvarige för deras fordringars fulla gäldande. I
 öfrigt vare förvaltare af Sparbank, hvilka fullgjort föreskriften i §§ 1
 och 2, för de densamma anförtrodda medel underkastade ansvarighet
 endast efter de grunder, som för sysslomän enligt 18 kap. Handels-
 balken gälla, så vidt de icke till ytterligare ansvarighet sig särskildt
 utfäst.»

I en sparbank finnas insättare, och det är fordringsegarne; vidare
 finnas gäldenärer, som lånt penningar af banken, och så slutligen
 finnas förvaltare af bankens angelägenheter. Men dessa förvaltare
 äro uttryckligen genom lag, nemligen genom 18 kap. Handelsbalken,
 ansvariga såsom sysslomän.

Hvilken är det nu, som skall göra konkurs? Jag kan för min
 del icke förstå, huru någon sparbank kan göra konkurs. Konkurs-
 lagen kan icke tillämpas, ty här finnes icke någon gäldenär, och det
 är ju första villkoret för att en konkurs skall kunna ega rum. Jag
 kan därför icke begripa, huru man kan tänka på att skriva en lag
 angående sparbanks konkurs, då sparbanken icke *kan* göra konkurs.
 De enda, som skulle kunna göra det, vore bankens förvaltare, men
 om dessa icke hafva skött banken ordentligt, blifva de aflägsnade
 och man sätter dit andra förvaltare i stället; någon konkurs är så-
 ledes alldeles omöjlig. Ingen domare i Sveriges rike skulle upptaga
 en sådan ansökan till behandling; och huru det då kan behövas att
 stifta lagar om, huru förfaras skall, i fall en sparbank gör konkurs,
 är för mig ofattligt.

Äfven på detta skäl yrkar jag, att förslaget om denna lag måste
 ogillas.

Herr Fischer: Det torde kunna få antagas, att ett visst orga-
 niskt sammanhang finnes mellan de lagförslag, som nu föreligga till
 behandling. Det torde också kunna få förutsättas såsom med rätt-
 visan öfverensstämmande, att lika skola behandlas lika.

*Förslag till
lag angående
bank-
aktiebolag.*
(Forts.)

Granskar jag då lagen angående bankaktiebolag och lagen om sedelutgifvande banker, finner jag, huru som denna princip icke blifvit väl iakttagen. Utskottet säger, att delegare i sedelutgifvande bank böra iklädas ansvarighet för bankens förbindelser utöfver det tecknade aktiekapitalet. Men tillika yttrar Utskottet, att det icke finnes någon anledning att ålägga delegare i bankaktiebolag större ansvarighet än den, som allmänna lagen angående aktiebolag i allmänhet bestämmer för delegare i sådana bolag. Nu fördelar sig de sedelutgifvande bankernas ansvarighet till allmänheten dels på sedlarne och dels på den öfriga inlåningen, såsom depositioner, upp- och afskrifning och dylikt.

På samma gång man fastställer att till säkerhet för inlösen af sedlarne skall sättas en pant, antingen i guld eller af de bästa värdehandlingar, som i vårt land finnas, och dertill vill stadga en hufvudlottegarnes ytterligare ansvarighet, på samma gång stadgar man en deras gemensamma ansvarighet för bankens samtliga förbindelser, men för motsvarande förbindelser hos bankaktiebolagen finner man ingen anledning att föreskrifva en sådan ansvarighet.

Jag frågar nu, om erfarenheten visat ett sådant åskådningssätt vara riktigt. För min del måste jag bestrida detta. Ty på sedelutgifningen kan, när sedlarne vända hastigt åter, aldrig grundas annat än en bankmessig utlåning, och en sådan alstrar icke några väsentliga svårigheter; men deremot är det just på inlåningen mot ränta samt längre eller kortare uppsägning, som man frestas till en utlåning på icke bankmessiga säkerheter, äfvensom att förlägga, ja till och med grunda industriella företag, hvilket allt vållat de stora kalamiteter, som vi redan hafva bevitnat. Jag erinrar tillika derom, att bank-komitén framhållit det rigtige i att af aktiebankerna fordra en sådan ytterligare säkerhet, och landets största bankaktiebolags styrelse har också betonat, att ställandet af en sådan säkerhet kan anses både behöflig och rättvis, när genom begränsning af sedelutgifningsrätten handhafvandet af sedelbanken hädanefter bör blifva någonting helt annat än hittills, och icke i väsentlig mån kommer att skilja sig från skötandet af en aktiebank. En ansvarighet utöfver grundfonden, bestämd jemväl för bankaktiebolagen, bör föranleda till större varsamhet vid utlåning, och en sådan ytterligare förpligtelse skall ock bevisa sin nytta i händelse af konkurs.

Jag kan icke heller finna, att i karakteren af aktiebolag ligger något, som skulle förbjuda en sådan ytterligare ansvarighet. Till och med 1848 års förordning anvisar något dylikt. Jag vill icke tala om, att sådan blifvit stadgad för vissa jernvägsbolag, utan påpekar endast, att det finnes en hel klass af aktiebolag i vårt land, som drifva mycket stora affärer och ikläda sig betydande risker, nemligen våra försäkringsbolag, och dessa äro alla grundade på en ytterligare ansvarighet, vida utöfver det inbetalda aktiekapitalet, ja, många gånger ända till nodubbla beloppet deraf. Det är således påtagligt, att något sådant bör kunna ifrågakomma.

Det har nyss från statsrådsbanken yttrats, att, vare sig man antager Kongl. Maj:ts eller Utskottets förslag, reservfonden växer mycket långsamt, hvaremot bankrörelsen vanligen växer ganska fort;

och det kan ju då äfven derfor vara af behovvet påkalladt att hafva någon ytterligare säkerhet.

Allt detta har jag velat påpeka för att framställa den likhet, som förefinnes emellan det ena och det andra slaget af bankbolag och som bör föranleda till deras lika bedömande inför lagen i berörda hänseende. För min del är jag af den öfvertygelsen, att sedelutgifning för enskilda banker aldrig bör grundas på annat än solidarisk ansvarighet, och det är under förutsättning, att sedelutgifningen allt fortfarande skall hvila på sådan grund, som jag icke vill yrka återremiss på föreliggande punkt, hvilket jag eljest skulle göra.

Förslag till lag angående bankaktiebolag.
(Forts.)

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! För ordningens skull bör väl någon yrka bifall till den nu föredragna första punkten. Alltså framställer jag sådant yrkande. Jag önskar dock att derutöver tillägga några ord. Den förste ärade talaren hade ett yttrande, som innehöll åtskilligt sant och riktigt. Särskildt uttalade han sig om det sätt, hvarpå en banksedel kan blifva infriad, äfven om den sedelutgifvande banken inställt inlösningsen af sina sedlar. Till följd af stadgandet i vår lag, att klar, ständig och förfallen fordran får qvittas mot gäld, kommer sålunda banksedeln till sin fulla rätt. I det förslag till lag angående Riksbanken, som myntkomitén afgaf, finnes ock en bestämmelse, så lydande:

»Riksbanken vare alltid skyldig att i betalning emottaga sina sedlar, ändå att inlösen deraf blifvit instäld.»

Äberopade bestämmelse motiverar myntkomitén på följande sätt: »detta stadgande är en enkel följd af allmänna lagens bud i 4 kap. 7 § Utsökningsbalken att, när gäldenär vill qvitta sin gäld mot någon fordran hos borgenären och samma fordring är klar, ständig och förfallen, gäld då må mot gäld qvittas så långt den räcker; och ingen genfordran kan vara mera klar, ständig och förfallen än den, som en Riksbankens gäldenär kan på grund af innehafvande riksbanks-sedlar göra gällande mot Riksbanken.»

Anledningen, hvarför bank-komitén, oaktadt omförmälda qvittningsrätt jemväl mot enskildt sedelutgifvande bankbolag eger rum, föreslagit införandet af en sedelpant, ligger deri, att, om en kris uppstode och den ena eller andra sedelutgifvande banken ginge fallit, de öfriga bankerna skulle, med full kännedom om värdet af denna sedelpant, kunna inlösa den på obestånd komne bankens sedlar, hvarigenom stora rubbningar i allmänna rörelsen skulle kunna undvikas. Deremot uppkomme sådana rubbningar, om den på obestånd komne bankens sedlar åter inginge till banken endast på det sätt, att de användes till betalning af bankens gäldenärers skulder till banken.

Det är därför bank-komiténs förslag har så stort företräde genom bestämmelsen att det skall finnas en lätt realisabel pant för sedlarne. För öfrigt var det en något underlig teori, den förste ärade talaren uppstälde, nemligen att, hvad anginge sparbankerna det icke finnes någon gäldenär, som kunde försättas i konkurstillstånd. Hvarest en borgenär finnes, der måste väl ock en gäldenär finnas. Jag kan icke tänka mig förhållandet emellan borgenär och gäldenär annat än

Förslag till lag angående bank-aktieföretag. såsom ett ömsesidigt förhållande. Är det någon, som hos sparbanken har något att fordra, måste också sparbanken vara skyldig att betala denna fordran och således anses som gäldenär.

(Forts.)

I öfrigt tog talaren just icke så noga vara på sina ord. Han yttrade, bland annat, att hela förslaget vore *tanklöst* och dylikt. Jag håller honom dock räkning för att han på detta sätt öppet säger sin mening och icke, såsom en annan ledamot af Kammaren, i kring-sända cirkulär betecknar förslaget såsom *afvita*. Den förste ärade talarens sätt att gå till väga är mycket öppnare och ridderligare. Då den andre ledamoten, som nu tyckes vara frånvarande, åter inkommer, får jag väl framdeles tillfälle att språka med honom om den saken.

Herr Hedlund: Här har, och det med allt skäl, bragts på tal grundsatsen om den begränsade ansvarigheten, eller såsom engelsmännen kalla det: »limited liability» — en ganska viktig och svår fråga. Olika tankar herska nemligen om, huruvida det verkligen kan anses vara riktigt, att man går in i ett företag med en insats, som kanske under de första åren af företaget gifver en stor utdelning, måhända den mångdubbla insatsen, men, om företaget går tillbaka, slipper ifrån med att allenast förlora sin insats. Der kunna på konstlad väg betydliga dividender till en början åstadkommas, som gifva aktieegarne stor vinst, och när affären derpå ramlar, vållande gäldenärerne stora förluster, så slippa samme aktieegare ifrån saken med endast förlusten af sin insats.

Till försvar för den begränsade ansvarigheten möta deremot, att näppeligen den stora ekonomiska utveckling, som egt rum i Europa, på långt när skulle hafva kommit till stånd, så vida icke den begränsade ansvarigheten blifvit införd uti flera olika länder. Det måste dock medgifvas, att häri ligger en ganska svag punkt, i det ganska stora missbruk här framträd. Sådana hafva egt rum, och det kan ju i detta, liksom i andra fall, hända, att missbruket framkallar lagförändring. Emellertid kan det icke sägas, att frågan om en bank, grundad på denna lag, kan vara kinkigare än rörande många andra företag, som kanske äro vida mera omfattande och farliga än bankrörelse.

En föregående talare, som med stor sakkännedom, grundad på mångårig praktisk erfarenhet, har yttrat sig i ämnet, anförde såsom bevis på detta systems svaghet, att under det att vid de solidariska bankerna inga svårare fallissement inträffat, detta deremot skett med icke solidariska banker till ett antal af fem, hvaribland en med mycket stort kapital, nemligen 7,000,000 kronor. Jag vet icke, hvilka han menade med de fyra, men hvilken den femte var, är icke svårt att gissa. Jag tror dock icke, att hvad han yttrade är tillämpligt i fråga om en bankanstalt i allmänhet, då känd sak är så god som en vittnad, att den afsedda bankens affärer drefvos på ett sådant sätt och af sådan hand, att de icke kunde leda annat än till en katastrof. För öfrigt är jag icke viss på att staten har vare sig skyldighet eller rättighet att åstadkomma allt för starka garantier med ty åtföljande kontroller å den privata affärsverksamheten. Det

lärer väl gälla emot banker detsamma som gent emot enskilde, att en hvar måste själf undersöka den trygghet han har för placeringen af sina penningar, och då kan det hända, att den enskilde slappas i sin vaksamhet, derest staten genom stadgandet af den ena eller andra ansvarigheten invaggar depositörerne i en trygghet, som anstalten annars icke förtjenade. För min del kan jag således icke tveka att vara med om bifall till den nu föreslagna aktiebolagslagen, dervid jag dock reserverar mig mot förslaget så till vida, som jag hoppas och tror, att den framtida aktiebolagslagen skall ändras i den riktningen, att aktieegarne skola få ansvara utöfver sin insats med åtminstone ett denna insats motsvarande belopp. Då emellertid detta stadgande icke blifvit infördt i den allmänna aktiebolagslagen, så kan man näppeligen fordra, att det skall införas i fråga om bankaktiebolag.

Förslag till lag angående bankaktiebolag.
(Forts.)

Det var ett yttrande, som samme talare gjorde, hvilket jag icke vill lemna alldeles oemotsagdt och som egentligen uppkallade mig till att yttra några ord. Han uttalade sig nemligen rörande bankernas depositionsrörelse på ett sätt, som jag förut knappast hört af någon annan och som jag allra minst väntat af honom. Han sade icke, att denna rörelse öppnade tillfälle åt den enskilde att erhålla en god och säker placering genom insättning af sina penningar och att detta vore en förträfflig sak, utan han kallade det ett »utsugningssystem», i det att bankerna suga till sig kapital från folket och derigenom skada såväl medborgarne som landet i dess helhet i stället för att gagna dem.

Våra sparbanker hafva dock allmänneligen ansetts för att vara välgörande inrättningar, och man prisar de män, som satte dem i verket, då de dermed öppnade tillfälle för personer att säkert placera sina besparade medel, och man betraktar tillika dessa sparbanker såsom en mächtig häfstång för sparsamhet hos folket. Men efter den ärade talarens uppfattning skulle sparbankerna deremot verka såsom svampar, hvilka söge till sig folkets medel och verkade förderfligt i stället för gagnande.

Hvad äro väl bankernas depositionsrörelse annat än en sådan verksambhet? När Stockholms enskilda bank började med sin depositionsräkning, mötte den ganska mycket motstånd från de andra bankernas sida; icke just för sjelfva sakens skull, utan emedan de ansågo alltsammans såsom en chimère, enär folket hade endast ideliga behof att låna, men inga penningar att insätta. Man betraktade Stockholms enskilda banks depositioner såsom upplånta medel och icke såsom verkliga insättningar. Man berättar en anekdot, som är ganska karakteristisk, om huruledes Herr Wallenberg, då han tillfrågades om huru det hängde i hop med denna sak, skickade efter sin depositionsbok och visade, huruledes jungfrur, aktörer, grefvar etc. etc. hade på deposition insatt 300 kronor, 500 kronor, 800 kronor, hvarpå han frågade, om man verkligen trodde, att han ginge omkring och upplånade dessa penningar. »Nej», sade han, »verkliga förhållandet är, att jag öppnat tillfälle för dem att sätta in sina medel, och det till deras egen fromma.»

Denna depositionsrörelse har stigit till ofantligt omfång, och

Förslag till lag angående bank-aktiebolag. dermed torde också behof hafva inträdt af en större vaksamhet från statens sida, på det att icke allt för många menniskor må derpå göra allt för stora förluster.

(Forts.)

Vi måste anmärka, att anledningen till att dessa summor stigit till så stora belopp är ytterst glädjande, i det att det nemligen icke beror på någonting annat, än att landets kapitalbildning under de senaste tiotalen af år ökat sig, så att öferskott kunnat ske och på detta sätt placeras.

När man rundt omkring hör dessa jemmerrop om landets dåliga ställning och deremot vill ställa ett någorlunda säkert argument, grundadt på verkliga förhållanden, har man aldrig något bättre dylikt än de närmare 500,000,000 kronor i sparade medel, som blifvit insatta dels i de olika bankinrättningarna, Riksbanken inräknad, dels i sparbankerna.

Den solidariska ansvarigheten gäller ju i allmänhet de sedelutgifvande bankerna; men man kan ju afsöndra sedelutgifningen från dem, och då få de alldeles samma verksamhet, som aktiebolagsbankerna hafva. Således kan jag icke se, hvarför icke dessa banker kunna underkastas precis samma lagar som de öfriga bankerna. Mig förefaller det sålunda, att sjelfva grundsatsen, som gäller trygghet, och den betydelse, som den solidariska ansvarigheten skulle hafva, icke är så otvifvelaktig, som det ansågs af den föregående ärade talaren, till hvars ord jag lyssnade med stor uppmärksamhet.

Jag yrkar således bifall till det nu föreliggande lagförslaget.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Sedan öfverläggningen nu ansetts slutad, gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af den föredragna öfverskriften och paragrafen och sedan på afslag derå, hvarefter den förra propositionen upprepades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

2 och 3 §§.

Godkändes.

4 §.

Herr Törneblad: Jag har hittills underlåtit att deltaga i diskussionen, då de första paragraferna synts mig vara af beskaffenhet att utan vidare meningsskiljaktighet kunna accepteras; hvad åter denna paragraf beträffar, är den den första, rörande hvilken en mer allvarsam meningsskiljaktighet egt rum, och det torde därför vid bedömandet af denna vara lämpligt att ingå något närmare på frågan i dess helhet, åtminstone så vida den rörer bankaktiebolagen, hvarigenom jag också kommer i tillfälle att bemöta åtskilligt, som rörande de första paragraferna under diskussionen blifvit sagdt.

Jag ber då att få anmärka, att när det talas om solidarisk ansvarighet, torde det vara skäl att göra fullkomligt klart för sig, hvad som dermed menas, om det menas den, som hittills existerat för de enskilda, sedelutgifvande bankerna — denna solidaritet må nu vara hurudan som helst och, i händelse den kommer till tillämpning, utkrävas på hvilket sätt som helst, hvarom olika åsigter äro rådande, — eller om dermed menas, såsom bankkomitén föreslagit, en skyldighet för bolaget att utöfver det en gång insatta kapitalet i händelse af behof tillskjuta en viss andel i förhållande till den en gång gjorda insatsen. I det afseendet synes det mig som om bankkomitén med full rätt icke velat uppgiiva ansvarigheten utöfver hvad som af aktieegarne blifvit inbetaldt, och särskildt torde detta gälla ännu mer i fråga om den form af aktiebolag, som Utskottet här ansett sig böra tillskapa. Det är nemligen den, som står omtalad på följande sätt i Utskottets betänkande i slutet af 10:de och början af 11:te sidan: »Utskottet har därför underkastat förevarande paragraf en omarbetning i antydda riktning sålunda, att bankaktiebolags grundfond i regeln skall utgöra minst en million kronor, men att, der de närmare bestämmelser angående bolagets rörelsegränar och villkoren därför, som bolagsordningen innehåller, uppenbarligen gifva vid handen att bolaget har till ändamål, icke att drifva bankrörelse i större omfattning, utan blott att i likhet med så kallade folkbanker, sparkassor och andra sådana penningeinträttningar tillgodose den mindre omsättningens behof å en viss ort, grundfonden må med Konungens särskilda tillåtelse bestämmas till lägre belopp, ehuru icke understigande två hundra tusen kronor.»

Det är just denna särskilda form af bankaktiebolag, den som med Kongl. Maj:ts särskilda tillåtelse skulle existera med en mindre grundfond, som har sina betänkligheter i bankrörelsen. Redan från statsrådsbanken har det, så vidt jag fattat rätt, blifvit antydt, att regeringens sanktion på bildandet af ett sådant bolag skulle innebära ett slags garanti därför, att regeringen noga pröfvat och satt sig in i för handen varande, särskilda förhållanden, hvarför detta, om något missöde inträffade med bankanstalter, skulle för regeringen vara obehagligt, och det i vida högre grad, än i ett fall, då regeringen vore alldeles fritagen från annan pröfningsrätt än att tillse, att villkoren, som lagen bestämdt föreskrifver, vore uppfyllda, då således ingen latitud för dess pröfningsrätt vore medgifven. Jag ber att i det afseendet få anmärka, att våra svenska förhållanden äro sådana, att man med eller mot sin vilja, medvetet eller omedvetet, dock tillerkänner en icke oväsentlig betydelse åt den kontroll, som regeringen utöfvar öfver de enskilda bankbolagen, och jag får, med hänsyn härtill, erinra om en tilldragelse som i höstas inträffade inom bankverlden; det tal, som från åtskilliga personer då hördes, torde icke jäfva denna sats. Jag tror således, att den teoretiskt mycket vackra grundsatsen, att den enskilde skall sköta sig sjelf och se till, hvilken bank han begagnar, dock icke håller streck inför den verkliga erfarenheten, utan der betyda regeringens kontroll och sanktion icke så litet, och de betyda så mycket mer i samma mån bolags-

Förslag till lag angående bank-aktiebolag. (Forts.)
 ordningen och villkoren för bolagets verksamhet på förhand äro underkastade pröfning i afseende på omfattningen, en omfattning som sedermera vanligen tenderar till områden, hvilka från början icke voro afsedda derför; detta må nu ske till följd af naturlig utveckling eller till följd af bestämd afsigt att så vidt möjligt göra området vidsträcktare både i ena och andra fallet.

Särskildt vill jag anmärka, att tillvaron af dessa små banker i många fall befordrar en hög ränta. Om vi t. ex. se på förhållandena i hufvudstaden, är det två, ja till och med tre af dessa aktiebanker, som hållit ovanligt hög inlåningsränta och just derigenom bidragit till att hålla inlåningsräntan uppe äfven för de större bankbolagen, som, derför att denna ränta nedsattes vid ett eller annat tillfälle, sett sina depositioner minskas, då nemligen andra af Kongl. Maj:t sanktionerade och således fullkomligt erkända bankinrättningar kunnat lemna en ränta af 5 procent på depositioner på sex månader. I det afseendet kan det väl hända, att smärre bankanstalter, såsom sparbanker, från början verkat välgörande, men de hafva icke sedermera gjort det i lika grad, ty inlånings- och derför äfven utlåningsräntan har hållits för hög. Detta är visserligen icke alldeles detsamma som att en person »går omkring för att göra affärer», men skiljer sig föga derifrån, i det att man tydligt affischerar att man vill understödja sådana affärer, på hvilka man kan fordra hög utlåningsränta, och hvilka alltså äro sådana, som för en bank, och bestämdt för en sparbank, icke äro nyttiga eller i längden fördelaktiga. Jag säger icke, att så på det ena eller andra stället varit fallet; det lemna jag åt herrarne sjelfve att, på grund af de senaste händelserna, afgöra. Dylika sparbankers och mindre bankanstalters uppträdande med en för allmänheten förmånlig inlåningsränta kan hafva varit nyttigt på en tid, då obligationshandeln icke spelade så stor rol, men såsom det nu är, försvårar det obligationsmarknaden i landet och tenderar att hålla räntan uppe.

Om nu emellertid så är, att vissa småbanker skola vara till, och jag vill visst icke lägga hinder i vägen derför, ty det kan ju lätt inträffa, såsom redan blifvit sagdt, att på åtskilliga aflägsna orter det är förmånligare att hafva så beskaffade lokala banker, än afdelningskontor af större, så måste det till följd af rörelsens egen natur och lättheten af rörelsemedlens omflyttning vara af vigt, att dessa banker äro af en fullkomligt erkänd och respektabel soliditet, som icke blott ligger i stadfästelsen från högre ort, utan i ännu högre grad i bankens egen förmåga att uppfylla sina förbindelser, så vidt den tager sig uttryck i inlösningsen af dess förbindelser. Jag påminner härvid om postremissvexlarna, som cirkulera i hela landet; det torde vara kinkigt att bedöma, i hvad mån en större bank skall vara villig eller kan vara försvarad med att omedelbart inlösa dessa vexlar, då den icke har sådan kännedom om den utfärdande bankens ställning, tillgångar och skulder, att den bestämdt är öfvertygad, att postremissvexeln kommer att med valuta inlösas. Motsatta förhållandet har, så vidt jag vet, icke inträffat, men detta är dock en synpunkt, som är värd att tagas i betraktande.

Om man nu skulle tillåta dessa bankbolag och icke lägga några hinder i vägen för dem, och i det afseendet gå så långt, som Ut.^l Forslag till lag angående bank-aktiebolag. (Forts.) skottet föreslagit, nemligen låta reservfondens ökning försiggå med 10 i stället för 20 procent om året, skulle jag möjligen, ehuru jag är mycket tveksam, kunna vara med derom, för att icke försvåra deras uppkomst. Men hvad som synes mig vara ett oundgängligen nödvändigt vilkor för att bankerna må komma till stånd, är att åtminstone på dem tillämpa komiténs förslag, att ansvarigheten skall omfatta lika mycket som grundfonden. Komitén har (på sid. 290) i sitt betänkande sagt: »Till mötande af den betänklighet man kunde hysa, att dylika banker med en jemförelsevis obetydlig grundfond skulle kunna åt sin verksamhet gifva en vidsträcktare omfattning än som uppures af det egna kapitalet, har af komitén i förslaget blifvit upptaget stadganden om ökad ansvarighet för de solidariske lottegarne i dylika banker.» Jag erinrar om, att komitén med »solidarisk» menat något annat än vi nu göra. »I sådant syfte har komitén nemligen föreslagit att i bankbolag, som bildats med grundfond mindre än en million kronor, solidarisk bolagsman skulle, utöfver den andel i grundfonden, hvilken enligt bolagets registerbok på honom belöper, ansvara för bolagets samtliga förbindelser med två gånger hans andel i grundfonden.» Om man då inskränker denna solidaritet till en gång aktieegarnes andel i grundfonden, synes detta icke vara något stort hinder för inrättningarnas uppkomst.

Jag föreställer mig också, att härigenom delegarne i aktiebanken måste känna en ansvarighet utöfver aktierna och noggrannare sörja för, att styrelsen verkligen sköter saken på sådant sätt, att ansvarigheten så litet som möjligt kommer i fråga att tillämpas, och det är just vid småbankerna en af de viktigaste synpunkterna, ty en dylik banks utveckling beror i hög grad på att den styrelse, som från början tager hand om densamma eller sedermera sköter den, äfven fortsätter affärernas handhavande med försigtighet, så att den icke låter förleda sig till att på den lilla inbetalda fonden göra oskäligen vinst för aktieegarne genom att inlåta sig på företag af tvifvelaktig beskaffenhet. Det är också gifvet, att ju mindre fonden är, desto svårare träffar slaget, om förlust drabbar banken, och det kan ju lätt hända, derigenom att den på orter, der den drifver lokal rörelse, råkar ut för en och annan person, som med sig förenat åtskilliga andra, hvilka stå och falla med honom. Fallor han, är det så mycket känbarare, ju mindre kapitalet är, och, då kan det lätt hända, att 10 procent af grundfonden i ett slag äro gångna. Jag föreställer mig, att det för utvecklingen af förtroendet till dessa småbanker och för befordrandet af deras rörelse i aflägsnare delar af landet skulle vara ganska förmånligt om det föreskrefves, att lottegarne skulle vara underkastade ett begränsadt ansvar i förhållande till den andel, som hvar och en inbetalt, men derom vill jag icke nu framställa något bestämdt yrkande, hvars formulering på rak arm alltid torde hafva sina betänkligheter, utan jag inskränker mig att i det syftet yrka återremiss af paragrafen, mera dock såsom en opinionsyttring i frågan, än därför att jag tror, att något derigenom kan åstadkommas, men skulle under diskussionen något förslag fram-

Förslag till lag angående bankaktiebolag. jag komma, som ginge i samma riktning som mina önskningar, anhåller jag att få återtaga mitt yrkande och biträda detta förslag.

(Forts.)

Herr Stjernspetz: Att enligt det föreliggande förslaget Kongl. Maj:t skulle närmare bestämma området för bankernas rörelse, och det sålunda för de mindre bankerna skulle erfordras ytterligare bestämmelser utom de i lagen angifna, finner jag vara alldeles i sin ordning, såsom fallande helt och hållet inom området för Konungens administrativa myndighet. Detta är så mycket mer nödvändigt, som staten har rätt och skyldighet att genom sin bankinspektion följa bankernas verksamhet och därför naturligtvis erfordras närmare bestämmelser, som icke kunna i lagen utförligt stadgas. Hvad deremot angår de farhågor, Herr Törnebladh hyste rörande grundfondens storlek, så måste jag motsäga sådana åsigtter. Bankers förmåga att uppehålla rörelsen kan icke i någon större mån vara beroende af grundfondens storlek, utan hufvudsakligast på de risker, banken ikläder sig, samt något på förhållandet mellan bankens förbindelser och grundfonden. Om man skulle göra restriktioner i detta fall, torde de böra gå i den vägen, att ett maximum bestämdes, hvaröfver bankens förbindelser icke finge gå utöfver grundfonden, hvarförutom bankinspektionen hade att tillse att banken ej iklädde sig för stora risker samt säkerheternas — portföljens — beskaffenhet. Vill man undvika olycksfall för bankrörelsen, måste medlet ligga häruti, ty en bank med stor grundfond kan lika väl som en liten ikläda sig sådana risker, att den går under. Vi hafva sett exempel härpå: för några år sedan var det en vida större bank än de, som nu äro i fråga, nemligen Vadstena-banken som måste stoppa. Jag minnes icke nu storleken af dess grundfond, men jag antager att den uppgick till en eller annan million. Jag kan därför icke finna annat än att, huru stora fonder än bankerna hafva, de kunna ikläda sig så stora risker, att de vid en kris lika väl som en liten bank kunna nödgas inställa sin verksamhet; allt beror på att den skötes efter rättiga principer och med nödig försigtighet, hvarigenom förtroende vinnes, vare sig dess kapital är större eller mindre. Då således Herr Törnebladh yrkar återremiss, kan jag icke instämma deri i annat hänseende, än att den åsyftade tryggheten borde åstadkommas på nu antydt sätt, eller att ett maximum för bankens förbindelser bestämdes till en viss mångfald af dess grundfond, hvilken mångfald kunde vara större, ju större grundfonden vore. Skulle man bestämma grundfonden till 200,000 kronor eller annat större belopp, anser jag sådant vara ett försök att monopolisera bankrörelsen åt de större bankerna, hvilket alldeles icke är behöfligt, ty de stora bankerna skjuta vanligen ifrån sig de affärer, som de små upptaga; dessa komplettera de stora, och de kunna icke göra nämnvärdt intrång på hvarandras verkningsområden, om de skötas efter vederbörliga principer. Det vet man väl, att icke vilja de stora bankerna med flere millioners grundfond inlåta sig på affärer på några 10-tal af kronor, utan de röra sig med större belopp; därför borde bredvid de större bankerna finnas mindre penningeinträttningar, som vore egnade att tillfredsställa de mindre bemedlades behof; eljest hafva

de ingen annan utväg än att vända sig till pantlånekontoren, der sådana finnas, eller procentare. Hvad Herr Törnebladh nämnde, att de mindre bankinrättningarna verkat till en hög räntas uppehållande, är helt naturligt; de fattigare få alltid betala hvad de behöfva långt dyrare än de rikare, och, säga hvad man vill, så kommer det väl äfven att förblifva sålunda i allmänhet och synnerligast i detta fall. Den, som har mindre god säkerhet, kommer alltid att få betala högre ränta än den som kan erbjuda en bättre. Jag skulle därför egentligen icke vilja instämma om en viss storleks bestämmande för grundfonden, utan i hvarje fall öfverlemnna det åt Kongl. Maj:t, men såsom förslagen nu föreligga, biträder jag likväl det af ett par reservanter framställda yrkandet, att grundfondens minsta belopp måtte sättas till 100,000 kronor, hvarpå jag således får anhålla om proposition.

Förslag till lag angående bankaktiebolag.
(Forts.)

Herr Reuterswärd: Jag hade icke tänkt yttra mig öfver denna punkt och skulle icke heller hafva gjort det, så vida icke en talare här nyss uppträd, hvars kännedom om bankförhållanden är större än hvad de flesta af oss torde kunna tillmäta sig. Han yrkade återremiss af paragrafen; Jag tror det vara klokt att Första Kammaren fattar definitivt beslut i frågan. Att begära en återremiss i slutet af riksdagen tror jag icke är lämpligt, helst när man icke bestämdt uttalat i hvad riktning den begärda återremissen bör ske, och då Andra Kammaren för sin del fattat definitivt beslut, anser jag att Första Kammaren äfven så bör göra. Jag föreslår därför att Kammarerna godkänner Utskottets förslag i afseende på denna paragraf, dock med den förändring, att grundfondens minimisumma bestämmas till 300,000 i stället för 200,000 såsom Utskottet föreslagit. Jag skulle egentligen hafva velat föreslå en ännu högre summa, men då det är föga utsigt för att ett sådant förslag af Riksdagen bifalles, är det så mycket nödvändigare, att Första Kammaren håller på den af mig nu föreslagna högre summan, som vi höra att Andra Kammaren bestämt sig med afseende på ett visst slags banker för en summa af 100,000 kronor.

Med anledning af hvad jag nu haft äran yttra, får jag föreslå, att Kammarerna behagade besluta, att för vissa slags banker grundfonden må utgöra minst 300,000 kronor, eller med andra ord, att Kammarerna ville bifalla hvad Utskottet föreslagit, med den skillnad att beloppet ändras från 200,000 till 300,000.

Herr Claëson: Då flera förslag till ändringar af denna paragraf förekommit, torde det vara i sin ordning, att någon från Utskottet yttrar sig deröfver. Denna paragraf utgjorde föremål för mycken öfverläggning inom Utskottet, och åtskillige ledamöter trodde sig klart inse de betänkligheter mot bestämmande af en liten grundfond för bankaktiebolag, hvilka nu af Herr Törnebladh i hans anförande framhållits. Utskottet satte därför vid lagförslagets första behandling minimibeloppet till 1 million, men då häremot framhölls nödvändigheten af att för en del landsorter erhålla mindre penninginrättningar, beslöt man att under vissa förhållanden medgifva grund-

*Förslag till fondens bestämmande till lägre belopp. Flertalet af utskottsleda-
lag angående möterne från denna Kammare ville då sätta detta minimum till
bank- 300,000 kronor, men då å andra sidan ett belopp af 100,000 kronor
aktiebolag. ansågs lämpligt, antogs beloppet 200,000 såsom medlingsförslag.
(Forts.)* Da nu, såsom redan är nämnt, Andra Kammaren antagit ett minimum
af 100,000, skulle det icke innefatta någon dementi för Utskottet,
om Herr Reuterswårds förslag bifolles, utan tvärtom hjälpa Utskottet
att vinna, hvad det åsyftat. En återremiss tror jag deremot icke
skulle gagna.

Äfven det, som Herr Törneblad h nämnde om den dubbla ansva-
righeten, ventilerades mycket i Utskottet, och man ansåg visserligen,
att det vore gagneligt att sålunda förstärka bankens ställning, men
det anmärktes äfven, att på de små orter, der dessa inrättningar
skulle behöfvas, vore det i allmänhet ej godt om kapitalstarkt folk,
utan man finge anstränga sig att få i hop det erforderliga aktiekapi-
talet och dervid äfven taga mindre bemedlade till hjälp. För dessa
skulle ett utkräfvande af den dubbla ansvarigheten mången gång
kunna medföra ekonomisk ruin, och olägenheterna i sådant afseende
ansågos öfverväga fördelarne af anordningen.

På dessa skäl ber jag att få instämma i herr Reuterswårds
förslag.

Herr Törneblad h: Då Andra Kammaren redan fattat beslut, kan
en återremiss icke tjena till något, hvarför jag anhåller att få återtaga
mitt yrkande derom. Jag vidhåller min åsigt, att ju mindre kapitalet
är, desto bättre är det att fordra någon ansvarighet utöfver tecknade
lotter. Men det är endast en *åsigt* — ingenting annat.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr Grefven och
Talmannen, att i afseende på förevarande § under öfverläggningen
yrkats, dels, af Herr *Stjernspetz*, att paragrafen skulle godkännas
med den ändring, att summan »två hundra tusen» nedsattes till ett
hundra tusen, dels ock, af Herr *Reuterswård*, att paragrafen skulle
godkännas med den ändring, att summan »två hundra tusen» höjdes
till *tre hundra tusen*.

Sedermera gjordes propositioner, först på antagande af paragrafen
med den lydelse Utskottet föreslagit, vidare på bifall till Herr *Stjern-
spetz'* yrkande och slutligen på antagande af Herr Reuterswårds för-
slag; och förklarades den sista propositionen vara med öfvervägande
ja besvarad.

5—9 §§.

Godkändes.

10 §.

Herr Fischer: Då det är fullt antagligt, att icke vid detta till-
fälle kommer att beslutas någon aktieegarnes ansvarighet utöfver
grundfonden, synes det mig alldeles nödvändigt att något bestämma

om aktiernas belopp. Ty det är icke önskligt, att aktier i bolag, hvilka drifva en så maktpåliggande och ansvarsfull affär som bankrörelse, skola kunna sättas till hvilket minimibelopp som helst. Att bankrörelse kan få utöfvas af sådana personer, som hafva aktier till icke högre belopp än 10 eller 20 kronor, bör icke komma i fråga. Jag erinrar derom, att i den tyska lagstifningen är föreskrifvet, att bolag icke får bildas på aktier med mindre än att aktiens lägsta belopp sättes till 1,000 mark, såvida det icke är fråga om företag för något allmännyttigt ändamål. Jag vill icke nu sträcka mitt yrkande så långt, men åtminstone borde direktörer och styrelseledamöter i bankbolag hafva så mycket intresse, att de egde ansvarighet i banken genom aktier till belopp af åtminstone 500 kronor. Det är i syfte att erhålla en sådan bestämmelse, som jag yrkar återremiss af den nu föredragna paragrafen.

Förslag till lag angående bankaktiebolag.
(Forts.)

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! För min del håller jag före att det vore mycket orätt att här insätta ett bestämdt minimibelopp, hvarå en aktie borde lyda. Det vore just med afseende på de smärre bankaktiebolagen orätt att meddela en sådan bestämmelse. Ty dessa smärre bankaktiebolag tillkomma genom sammanskott af så kalladt »småfolk», som icke kan teckna lotter utan å mycket små belopp. I fråga åter om de egentliga bankbolagen, hvilkas grundfond skall uppgå till minst 1 million kronor, förekomma icke aktier på t. ex. 10, 20, 30 eller 40 kronor. Orsaken hvarför tyska lagen innehåller föreskriften, att intet bankaktiebolag får bildas med aktier på mindre belopp än 1,000 riksmark, är uppenbarligen den, att regeringen der icke har fått så vidsträckt rätt, som, enligt förevarande lagförslag, vår konung att efter pröfning i bolagsordningen införa de särskilda bestämmelser, hvilka må finnas nödiga och lämpliga. Just deri hafva vi en stor trygghet. I 1 § 2 mom. heter det nemligen: »Konungen pröfvar bolagsordningens öfverensstämmelse med denna lag samt lag och författningar i öfrigt, så ock om och i hvad mån derutöfver, med hänsyn till vidden och beskaffenheten af bolagets rörelse, särskilda bestämmelser må erfordras.»

Jag håller före, att denna lagbestämmelse i anmärkta afseende är tillfyllestgörande. Finner konungen, att bolaget är af beskaffenhet att kunna och böra hänföras till verkliga bankaktiebolag, lærer han icke godkänna en bestämmelse att aktie får lyda på ett mycket lågt belopp.

Jag motsätter mig därför yrkandet om återremiss och hemställer, att Kammaren måtte bifalla, hvad Kongl. Maj:t, komitén och det Sammansatta Utskottet föreslagit i denna del.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af förevarande § och vidare derpå att densamma skulle till Utskottet återförvisas, hvarefter propositionen på paragrafens godkännande upprepades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

11—12 §§.

Godkändes.

Förslag till lag angående bank-aktiebolag. 13 §.

(Forts.)

Herr Fischer: För min del kan jag icke instämma i vare sig Kongl. Maj:ts eller Utskottets förslag. Jag anser, att man bör söka gå en medelväg mellan dessa båda. Å ena sidan måste man erkänna det billiga i aktieegarnes önskan att erhålla någon skälig utdelning å sitt i bolaget insatta kapital. Å andra sidan kan det ju icke vara nog önskvärdt att trygga sig för att reservfonden växer så fort som möjligt. Jag tror, att dessa båda önskningsmål skulle kunna vinnas på det sätt, att det stadgades, att under de två första åren icke skulle få utdelas mer än fyra procent ränta å aktiekapitalet; derefter och till dess reservfonden uppgått till grundfondens halfva belopp skulle icke få utdelas mer än hälften af den efter nyssnämnda ränteutdelning återstående vinsten, och den andra hälften gå till reservfonden. Om jag då tänker mig ett bolag med en grundfond af 1,000,000 kronor och en vinst af 100,000 kronor, så skulle under de två första åren läggas till reservfonden allt som öfverskjuter 4 procent och derefter enligt mitt förslag 30,000 kronor, enligt Utskottets förslag 10,000 kronor och enligt Kongl. Maj:ts förslag 20,000 kronor. Har vinsten åter utgjort endast åtta procent, skulle till reservfonden komma enligt mitt förslag 20,000 kronor, enligt Kongl. Maj:ts förslag 16,000 kronor och enligt Utskottets förslag 8,000 kronor. Det synes mig vara lämpligt, att man söker att bringa upp reservfonden så snart som möjligt, i den mån sådant låter sig göra utan förringande af aktieegarnes berättigade anspråk, hvilket ock lättast låter sig verkställa under de första åren, då förlusterna ännu icke inställt sig och aktiegarne hafva mindre anspråk. Jag anhåller om återremiss i detta syfte.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! På sätt af de efter betänkandet förekommande reservationer inhemtas, hafva af Första Kammarens ledamöter i Utskottet undertecknad samt Herrar Claëson, Ericsson, Peyron, Sandberg, Bäckström och Rääf ansett, att »Utskottet bort tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, att af bankaktiebolags behållna årliga vinst minst *tjugu* procent skola afsättas för bildande af reservfond.» Med åberopande af denna reservation och derjemte af hvad Herr Statsrådet Friherre Tamm anført, yrkar jag att Kam-maren ville vidtaga en sådan ändring, att orden »10 procent» i Utskottets förslag utbytas mot »20 procent».

Det af Herr Fischer gjorda förslag går ju i samma riktning, nemligen att reservfonden snart må hinna upp till ett betydligt belopp. Men hans förslag förefaller mig innehålla för mycket invecklade bestämmelser, som vid utförandet lätt kunna blifva orätt tillämpade. Det är bättre att redan från början och hela tiden hafva fastställt samma minimum för det belopp, som årligen skall afsättas till reservfonden. Vid sådant förhållande bestrider jag hans yrkande om återremiss, men vidhåller det yrkande jag gjort i reservationen, att orden »10 procent» i Utskottets förslag utbytas mot »20 procent».

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende å förevarande paragraf under öfverlägg-

ningen yrkats, dels att den skulle till Utskottet återvisas, dels ock, af Herr Bergström, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att ordet »tio» utbytes mot ordet *tjugu*.

*Förslag till
lag angående
bank-
aktiebolag.*

(Forts.)

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen med den lydelse Utskottet föreslagit, vidare derpå att paragrafen skulle till Utskottet återförvisas och slutligen på bifall till Herr Bergströms yrkande; och förklarades den sista propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

14 §, II—IV kapitlen, V kapitlets öfverskrift samt 37—40 §§.

Godkändes.

41 §.

Herr Fischer: Då jag förra gången hade ordet, yrkade jag återremiss med anledning af min uppfattning om det lägsta belopp, hvartill en aktie borde få sättas. Jag har sedermera hört, att flere ledamöter skulle varit villige att instämma med mig, derest jag icke yrkat återremiss utan framställt ett bestämdt yrkande om ett visst minimibelopp för aktier. Jag tager mig därför friheten yrka, att paragrafen måtte erhålla den lydelse, att i stället för det nuvarande mom. b) insattes ett annat moment så lydande: »aktiernas belopp, hvilket icke må sättas lägre än två hundra kronor», och att littereringen derefter ändras, så att det nuvarande mom. b) blir mom. c) o. s. v.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Till en början får jag förklara, att jag verkligen är tveksam, huruvida detta yrkande kan upptagas; ty, så vidt jag förstod Kammarens nyss fattade beslut, innebar det ett förkastande af Herr Fischers yrkande att genom återremiss få aktiernas belopp fixerad till ett visst minimum. Jag vill dock icke hålla på detta och jag motsätter mig icke upptagande af hans fortsatta yrkande, men jag bestrider det på de grunder jag andragit i mitt första anförande. Det vore till stor skada för de smärre bankaktiebolagen, såsom folkbanker, sparkassor och dylika låneinrättningar. Det är ett af samtidens folkvänliga problem att lemna tillfälle till uppkomst för sådana smärre kreditanstalter. I Italien t. ex. finnes det, såsom bekant, aktiebanker med mycket låga aktiebelopp och med mycket lägre grundfond, än den vi nu hafva bestämt såsom minimum. Skulle man nu fixera aktiens lägsta belopp till så hög summa som 200 kronor, så skulle man derigenom omintetgöra möjligheten att bilda sådana banker, och det vore icke önskligt. Vi måste tänka i denna fråga äfven på behoven hos de små, och jag tror att Konungens rätt att pröfva bolagsordningen innebär alldeles tillräckliga garantier. Oaktadt således, enligt Herr Fischers yttrande, flere af Kammarens ledamöter enskildt förklarat sig villiga att understödja hans förslag, vågar jag ändock motsätta mig detsamma.

Förslag till lag angående bankaktiebolag. (Forts.) Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande paragraf yrkats, dels att den skulle godkännas, dels ock, af Herr *Fischer*, att paragrafen skulle godkännas med tillägg näst efter stycket a) af ett nytt stycke, så lydande: »b) akties belopp, hvilket icke må sättas lägre än två hundra kronor;» samt med den förändrade litterering af öfriga stycken, som häraf föranleddes.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden; och förklarades propositionen på paragrafens godkännande i oförändradt skick vara med öfvervägande ja besvarad.

42 och 43 §§.

Godkändes.

Slutmeningen.

Herr Björnstjerna: I lagen angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt har Utskottet tillagt i motsvarande punkt ett nytt stadgande, som föreskrifver, att densamma icke gäller för redan oktrojerade banker. Jag föreställer mig, att det är lika nödvändigt att här tillägga en sådan punkt. Jag tror det särskildt med afseende på det lagförslag, som kommer härnäst och hvari Utskottet föreslagit, att »1848 års förordning om aktiebolag icke längre skulle ega tillämpning å aktiebolag, som drifva bankrörelse». Om det lagförslaget antages, hvilket jag anser vara mycket riktigt, därför att man icke bör behöfva söka på flera ställen, i flera förordningar, hvad som gäller en och samma sak, synes mig tvifvelaktigt huruvida ej åtminstone vissa af de nuvarande aktiebankerna komme att lyda under den nya lagen. Några af dessa hafva nemligen i sin bolagsordning en mening, på hvilken jag ber att få fästa herrarnes uppmärksamhet. Ett aktiebolag, till hvilket jag hör, nemligen Stockholms inteckningsgarantiaktiebolag, har t. ex. i sin bolagsordning följande mening: »Stockholms inteckningsgarantiaktiebolag är grundadt på lagen af den 6 Oktober 1848, hvadan alltså denna lag med de förändringar, som deri framdeles kunna varda beslutade, är för bolaget bindande.» Om nu en sådan lag som den här föreslagna blir antagen, och en särskild lag föreskrifver att icke mera 1848 års lag skall gälla för aktiebanker, skulle det kunna ifrågasättas, att de bankaktiebolag, som hafva i sin bolagsordning en sådan mening som den nu upplästa, skulle tvingas in under den nya lagen. Hvad särskildt Stockholms inteckningsgarantiaktiebolag beträffar, blefve detta likväl omöjligt därför att den är byggd på utgifvande af obligationer med lång förfallotid och har ute sådana för många millioner.

Jag får på grund häraf föreslå, att denna slutpunkt måtte komma att lyda sålunda: »denna lag träder i kraft den 1 Januari 1887; dock att för bankaktiebolag, hvars verksamhet grundas på tillåtelse, meddelad före nämnda dag, fortfarande skall gälla hvad hittills varit stadgadt.»

Denna mening har Andra Kammaren redan antagit, och jag får yrka att Första Kammaren äfven måtte göra detsamma.

Förslag till lag angående bankaktiebolag.
(Forts.)

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Å Utskottets vägnar eller åtminstone för egen del får jag förklara, att jag icke har något emot att insätta i lagen den föreslagna bestämmelsen. Dock vill jag anmärka, att absolut nödvändig är en sådan bestämmelse icke, ty regeringens motivering innehåller fullt tydligt uttalande, att denna nya lag ingalunda kan blifva tillämplig på de bankaktiebolag, som drifva sin verksamhet på grund af förut erhållna oktrojer enligt nu gällande lag. På 29 sidan finnes ett yttrande af finansministern i detta hänseende, så lydande: »likaledes bör man icke vid denna frågas bedömande förbise, att för de sexton aktiebanker, hvilka för närvarande äro i verksamhet, en utsträckt ansvarighet för delegarne i desamma, utöfver hvad nu gällande lag och bankernas bolagsordningar stadga, icke skulle kunna vinna tillämpning annat än i den mån bankernas nu beviljade oktrojer ginge till ända, och beträffande den största af aktiebankerna inträffar detta ej förr än i början af nästa sekel och för näst den största ej förrän år 1911.» Och hvad särskildt angår Stockholms inteckningsgarantiaktiebolags rättighet att utgifva obligationer, är denna rättighet bevarad på 34 sidan i motiveringen.

Men då nu Andra Kammaren beslutat ett sådant tillägg, som Herr Björnstjerna föreslagit, har jag ingenting deremot, dervid utgående från den gamla satsen: *superflua non nocent*; öfverflöd skadar icke.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder endast yrkats, af Herr Björnstjerna, att Kammaren skulle antaga slutmeningen i förevarande lagförslag att lyda sålunda: »Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1887; dock att för bankaktiebolag, hvars verksamhet grundas på tillåtelse, meddelad före nämnda dag, fortfarande skall gälla hvad hittills varit stadgad.»

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af den föredragna slutmeningen med den lydelse Utskottet föreslagit och derefter på bifall till Herr Björnstjernas yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Ingressen och rubriken.

Godkändes.

Utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom Kammarens beslut i afseende på den föreslagna lagen.

2 punkten.

Bifölls.

Lagförslag
angående
tillägg till
och ändring
i lagen för
Rikets
Ständers
bank.

6 punkten.

Utskottets förslag till lag angående tillägg till och ändring i lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830.

§ 5.

Herr Törneblad: Då denna paragraf är en af de viktigaste i det förevarande komplexet af banklagar, har jag ansett det vara min skyldighet att taga till ordet för att i någon mån söka belysa följden och verkningarna af de bestämmelser, som här äro intagna.

Jag ber då först och främst att få nämna, det jag alltid varit af den åsigt, att stadgandena om Riksbankens metalliska kassa och sedelutgifning tillhöra civilrätten och böra hafva form af civillag. Jag är därför tacksam för att Kongl. Maj:t och Utskottet hafva föreslagit, att så skall blifva förhållandet. Det kan icke annat än leda till ökad trygghet för Riksbanken, och om man skall ifrågasätta en mera genomgripande förändring af vårt lands bankväsende, torde det vara ett mål, som först och främst bör sökas.

Deremot kan jag icke alldeles vara ense med Utskottet i det resoneman, som Utskottet här fört rörande beräkningen af den så kallade »obetäckta sedelutgifningen». Jag begagnar detta uttryck för korthetens skull, för att dermed beteckna den del af sedelutgifningen, som icke motsvaras af metallisk kassa eller kassatillgångar, som representera guldvaluta. Förändringen i fråga om beräkningen af den metalliska kassan i 6 § är fullt acceptabel. Den innefattar, att endast banken tillhörigt guldmynt, omyntadt guld samt i öfverensstämmelse med konventionen den 27 Maj 1873 pregladt silfvermynt skall beräknas såsom bankens metalliska kassa, men detta sistnämnda till sitt fulla värde, i stället för att nu endast beräknas 90 procent, under det att den metalliska kassan förlorar tillgången af äldre silfvermynt. Likaså är proportionen af guldkassan fullkomligt riktig; och det blir naturligtvis en af bankofullmäktiges första omsorger att, i fall detta förslag blir lag, uppbringa guldkassan till den proportion, som den enligt nya lagen bör hafva. Ty nu har den icke denna proportion. Men det är naturligtvis mycket lätt gjordt, då vi hafva tillgång till goda obligationer. Ty nu förhåller det sig så, att i närvarande ögonblick Riksbankens guldkassa understiger — visserligen icke hvad den skulle utgöra efter ett minimum af 15 millioner — men hvad den enligt den nya lagbestämmelsen borde utgöra i förhållande till hela nuvarande metalliska kassan, som uppgår till något öfver 16 millioner. Det felas ett par hundra tusen kronor i den rätta proportionen, men det är tydligt, att, om ett par hundra tusen kronor felas, man icke vill stanna vid gränsen, utan vill uppbringa guldkassan till ett högre belopp. Och det är ju klart, att vid den fluktuation, som silfvervärdet för närvarande har, det är skäl att så mycket som möjligt hålla den metalliska kassan i guld, hvilket man också i alla händelser ämnar göra.

Hvad nu beträffar de förändringar, som Utskottet gjort rörande de tillgångar, som skola motsvara den obetäckta sedelutgifningen,

har Utskottet der tillagt ett moment »d)), som har sin teoretiska betänklighet kanske mer än sin praktiska. Det torde vara temligen känt, att i allmänhet en sedelutgifvande bank för sin obetäckta sedelutgifning bör hafva att tillgå korta, säkra och lätt realisabla papper, emedan, då sedlar äro ett bytesmedel, som cirkulerar ur hand i hand och lätt söker sig tillbaka till den bank, som utgifvit det, banken också måste vara i tillfälle att placera sina egna tillgångar på sådant sätt, att de lätt och säkert kunna strömma in igen till banken. Och det är ju en temligen erkänd sats, som, så vidt jag vet, öfver allt i kulturländerna tillämpas, att det i synnerhet är vaxlar på högst 90 eller 100 dagar, som anses vara det förmånligaste att använda tillgångarna till. Jag anmärker då, att när jag säger högst 90 eller 100 dagar, vill det säga, att det ofta finnes vaxlar som hafva en mycket kortare tid; ty de placeras ju icke genast utan söka sig till banken först efter någon tid från de borgenärer, som mottagit dem såsom betalning i en affär och som placera dem, när det behöfves, för en eller annan månad. Det är ju också vanligt, att fordringsegare i en affär sjelfve behålla vaxlarne så länge, innan de placeras i någon bank, att det återstår till förfallotiden endast 14 dagar eller något dylikt.

Nu har Utskottet beräknat att de tillgångar, som Kongl. Maj:t har ansett skola motsvara den obetäckta sedelutgifningen, icke skulle gå upp till 45 millioner, utan vid vissa tillfällen komma att understiga den summan, samt framhållit det förhållande, som egde rum år 1884, under hvars första hälft de uppgingo till högst 43,7 och lägst 40,4 millioner. Ja, det är ungefär riktigt.

Jag nämner då först och främst att det Kongl. förslaget upptager under Litt. A »vaxlar, betalbara inom eller utom riket». Hvad de senare beträffar, hafva de visserligen varit något omtvistade i de utländska bankfrågornas historia, men jag tror likväl att de mycket väl kunna accepteras, emedan de i allmänhet och särskildt för oss böra vara en god placering.

Vidare, under Litt. B, »statens, allmänna hypoteksbankens och andra inhemska obligationer, som å utlandets börser noteras». Äfven de äro mycket goda tillgångar, om också icke precis i allmänhet inom den stora bankverlden, såsom de som skulle motsvara den obetäckta sedelutgifningen, men dock fullt användbara. Likväl önskar jag här en förändring i redigeringen.

Det heter nemligen: »som å utlandets börser noteras».

Jag vill då nämna, att detta uttryck kan vara vilseledande derhän att de skulle vara noterade på *alla* utlandets börser, eller åtminstone på alla de tongifvande.

Nu är förhållandet, att en del af våra goda svenska papper icke noteras i t. ex. Paris eller London, men finnas deremot noterade i Hamburg, och alla eller de flesta som der äro noterade, noteras äfven i Berlin.

Hufvudsaken är väl egentligen att dessa papper finna notering på utländsk börs, hvarigenom deras internationella betydelse erkännes och de kunna cirkulera i det utländska utbytet, om också de icke behöfva sträcka sig till alla de stora kulturländerna.

*Lagförslag
angående
tillägg till
och ändring
i lagen för
Rikets
Ständers
bank.
(Forts.)*

Lagförslag angående tillägg till och ändring i lagen för Rikets Ständers bank. (Forts.)

För oss kan det vara fullt tillräckligt att notering af dessa papper eger rum på Hamburgs börs, hvarmed ju ock Berlin sammanhängar.

Om nu någon skulle vilja anmärka, att man lägger dessa pappers notering på utländsk börs till grund för Riksbankens sedelutgifning, så att bankens rörelse skulle i viss mån bero på huruvida våra papper äro så noterade, eller icke, så är det en invändning, som ser betydlig ut vid första påseendet, men praktiskt saknar all betydelse, emedan noteringen på börserna blott är ett uttryck för att papperna äro erkända inom den internationella kommersen, men ingalunda lära förekomma der af det skäl att man derigenom skulle vilja på ett eller annat sätt öka den svenska Riksbankens sedelutgifning. Dervid spelar ett eller annat af våra värdepapper allt för liten rol. Svårigen kan man således tänka sig att något sådant skulle kunna ega rum, om man ser förhållandena i stort. För öfrigt noteras ofta på tysk börs våra papper, äfven om de äro ställda blott i svenskt mynt.

Det är numera en alldeles öfvervunnen ståndpunkt att anse utställandet i mark eller annat internationelt mynt nödigt för att få svenska obligationer noterade i Tyskland.

Således tror jag, att detta moment mycket väl kan accepteras, om man blott ändrar uttrycket »utlandets börser» till »utländsk börs», hufvudsakligen därför att det förra kan leda till en oriktig tolkning.

Hvad de i mom. b) omtalade »lätt säljbara utländska statspapper» beträffar, så kan ju invändas att hvarje papper är lätt säljbart; beror blott på hvad värde man äsätter det. Men med »lätt säljbara» menas naturligtvis inom bankverlden temligen hestämmt sådana papper, som hafva en fast marknad och äro vid behof lätta att placera utan i allmänhet någon afsevärd förlust. Jag tror således icke, att detta uttryck skall åstadkomma någon svårighet alls.

Men så kommer slutet, momentet d) i Utskottets förslag: »Fordringar, för hvilka banken eger säkerhet i obligationer, vägförda effekter och in-teckningar». Och detta tillägg har gjorts, på det att icke banken skulle råka i förlägenhet.

Det nämnes, att under första hälften af 1884 uppgingo tillgångarna under Litt. a), b) och c) till högst 43,7 och lägst 40,4 millioner kronor. Skulle nu sedelutgifningen i sin helhet ökas till 45 millioner, kunde möjligen några millioner komma att felas i de 45. Ja, det skulle jag kunna fatta, så vidt Riksbanken gifve ut sina sedlar utan motsvarande ersättning. Hvad som nu kan vara obetäckt är 35 millioner. För den emission af 10 millioner, som sedan skulle följa, måste man nödvändigt hafva valuta. Man kunde ju dock möjligen tänka sig att hela detta belopp skulle kunna blifva placeradt i fordringar enligt mom. d). Men det är just icke troligt att så kan ske. Det är hardt när en praktisk omöjlighet, att *samtliga* då utgifna sedlar skulle placeras i sådana papper, som der omnämnas, utan en del, och en god del, måste väl åtminstone alltid vara placerad i sådana, som upptagas i de tre föregående momenten.

Hvad åter Utskottet derom nämnt, att »stadgandet sålunda komme att leda till en för näringslivet skadlig förändring af förhållandet

mellan bankens inköp af obligationer och statspapper samt diskontering och köp af vexlar å ena sidan och dess öfriga utlåningsrörelse å den andra» förefaller så betänkligt, att, huru än förslaget i sin helhet kommer att utfalla, så måste denna motivering framkalla allvarlig motsägelse. Ty det är en bestämd regel vid de utländske centralbankerna, att just vexlar anses som den bästa placeringen. Här resonnerar man deremot så, att man icke för mycket bör tänka på att diskontera vexlar. Och hvarför detta? Jo, därför att man här i landet, i följd af ett sedan 30 år tillbaka bedrifvet missbruk vid vextlars begagnande, kommit att misskänna hvad en vextel egentligen är. En vextel är ju ingenting annat än ett betalningslöfte på kort tid, bakom hvilket ligger en verklig affär. Det är visserligen sant att här cirkulera vexlar, som i det fallet icke uppfylla sin bestämmelse. Men är så än förhållandet, så går det dock icke an att grunda någon lag eller lagstiftning på dylika missbruk, utan lagen och lagstiftningen måste grundas på hvad vexteln *verkligen* är, nemligen det affärsmässiga betalningslöftet, och icke endast en revers, som går fortare att tillverka, är beqvämare och löper med billigare ränta. Det är ju aldeles klart att om en sådan uppfattning, som här uttalats, söker sig uttryck i vår lagstiftning, så motverka vi just hvad vi framför allt vilja uppnå, nemligen sundhet och soliditet i vårt kreditväsen.

Hvad nu åter beträffar dessa förändringar med bankens tillgångar »högst 43,7 och lägst 40,4 millioner», så ligger det en hufvudsaklig vikt vid det stadgande, som återfinnes i 6 § och som enligt min tanke är mycket välbetänt, att nemligen den metalliska kassan må ej bibehållas vid lägre belopp än femton millioner kronor. Derutöfver skall, då de på grund af § 5 mom. 2 utgifna sedlar öfverstiga trettiofem millioner kronor, banken hålla i metallisk kassa minst trettio procent af det belopp, hvarmed de på sådan grund utgifna sedlar öfverskjuta sistnämnda summa.

Det är just detta stadgande, som är det förnämsta i afseende på Riksbankens sedelutgifningsrätt och så att säga är bromsen derå. Och för att gifva en föreställning om huru det i detta afseende skulle komma att ställa sig, så ber jag att få anföra några siffror från olika tider af bankens verksamhet för att visa att, utan afseende på att dessa ifrågavarande tillgångar, upptagna under Litt. a), b) och c), icke uppgå till 45 millioner kronor, den metalliska kassans beskaffenhet har förhindrat att sedelutgifningen skulle hafva kunnat nå maximum af 45 millioner, förutom hvad som utgifvits på grund af mom. 1 i 5 §.

Det visar sig nemligen att år 1886 den 30 April sedelutgifningens maximum enligt det nya förslaget skulle kunnat uppgå till närmare 69 millioner, den 31 Mars till endast 65 millioner, oakadt tillgångarna enligt a), b) och c) stego till närmare 47 millioner, den 28 Februari till 67 millioner, (samma tillgångar 43,7) och den 31 Januari till 66,4 (tillgångar 46). Deremot skulle just den dag, eller den 31 Mars 1884, då enligt Utskottets beräkning tillgångarna under a), b) och c) voro minst, och således ytterligare sådana enligt d) hade framför allt varit behöfliga, sedelutgifningen i sin helhet kunnat gå

*Lagförslag
angående
tillägg till
och ändring
i lagen för
Rikets
Ständers
bank.
(Forts.)*

Lagförslag angående tillägg till och ändring i lagen för Rikets Ständers bank. till 70,4 millioner, hvaraf obetäckt enligt 2 mom. omkring 43,3 millioner, under det att den 30 November 1884, då merberörda tillgångar stego till närmare 49 millioner, sedelutgifningen i sin helhet icke hade kunnat komma öfver 58,3 millioner (deraf obetäckt 35,7 millioner).

Häraf framgår, att den beräkningsgrund, som Utskottet använt, icke bör vara den företrädesvis bestämmande.

(Forts.)

Om jag nu, med ledning af de siffror jag anfört och stödjande mig på hvad jag för öfrigt framställt, skulle göra något yrkande utöfver att det bör heta »utländsk börs» i stället för »utlandets börser», skulle det vara att helt och hållet taga bort mom. d) såsom fullkomligt obehöfligt. Men är det fråga om, att lagen eller dess egenskap af civillag skulle på något sätt kunna falla i följd deraf, anser jag mom. d), ehuru teoretiskt origtigt, dock icke praktiskt omöjligt i den grad, att jag, genom att yrka på dess borttagande, skulle vilja riskera hela saken. Och dessutom är, såsom jag förut anfört, risken i detta mom. icke synnerligen stor, därför att det hufvudsakligen beror på att hålla den metalliska kassan öfver minimum. Och det är klart att, om vi vilja utsläppa sedlar i större mängd, måste det ock vara synnerligen angeläget att hålla den metalliska kassan uppe så högt som möjligt, därför att för hvarje krona, jag har i denna kassa, har jag rätt att utgifva $3\frac{1}{2}$ krona i sedlar, hvilka ju äro så godt som räntelösa, då jag undantager tillverkningskostnaden, i följd hvaraf den räntekostnad, som jag ådrager mig för den metalliska kassan, mer än väl uppväges af den sedeltillgång, jag derigenom åstadkommer, på samma gång bankens förmåga att inlösa sina sedlar naturligtvis är mycket större i samma mån jag håller på den metalliska kassans storlek.

Nu är klart att det kan inträffa en tidpunkt, då efter allvarligare, i verket fullt satt förändring af vårt bankväsende, de enskilda bankerna skulle kunna komma att lägga an på Riksbankens guld-kassa. Det kan då blifva svårt för Riksbanken att hålla denna kassa så mycket öfver minimum, att den obetäckta sedelutgifningen kan uppgå till fullt 45 millioner, och i sådant fall lär tillvaron af mom. d) icke hafva mycket att betyda, utan det hela beror på skötandet af metalliska kassan.

Jag gör ej något yrkande i hufvudsaken, utan inskränker mig till att endast hemställa, att uttrycket »utlandets börser» må utbytas mot »utländsk börs».

Friherre Klinckowström: Den nu under öfverläggning varande lagen angående tillägg till och ändring i lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830 är enligt mitt förmenande ganska otillfredsställande, och jag beklagar på det högsta att Utskottet så litet egnat uppmärksamheten åt nu föreliggande förslag, när jag ser, hvilken omsorg samma Utskott ådagalagt vid behandlingen af det föregående lagförslaget, hvarigenom det, såsom jag med tacksamhet erkänner, i många fall förbättrat det förslag till lag för aktiebanker, som vi nyss genomgått och med några små förändringar godkänt. Det är

både i formelt hänseende och i sak, som jag har anmärkningar att göra.

Förslaget börjar med följande: »Häri genom förordnas, att nedan-nämnde §§ i lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830 skola erhålla följande lydelse:». Om man slår upp lagen af den 1 Mars 1830, så måste man tveka, huru vida Utskottet gjort sig möda att titta på den nämnda lagen. Jag tvifvar mycket derpå. Jag har den här i min hand och jag trotsar till och med Utskottets ordförande med all hans advokatoriska förmåga att kunna finna någon likhet mellan de paragrafer, som här förekomma och de motsvarande i lagen af den 1 Mars 1830. Det är helt enkelt omöjligt. Deremot har Utskottet med föga förändring afskrifvit, hvad Kongl. Maj:t föreslagit i detta afseende och Kongl. Maj:t har afskrifvit nära nog ordagrant, hvad som återfinnes i bankkomiténs förslag, sidd. 38—40. Men bankkomitén hade helt andra afsigter med Riksbanken än hvad nu är i fråga att etablera genom dessa så kallade förbättringar. Jag tror derfor, att det hade varit bättre för Utskottet att gå till hufvudkällan och se hvad den innehöll, för att sedan möjligen föreslå den förändring af denna 1830 års lag i sin helhet, hvilken varit väl behöflig, ty att lösrycka vissa paragrafer ur densamma och göra det på ett, jag vågar säga så lättsinnigt sätt som här skett, kan verkligen icke försvaras.

Gå vi nu till den så kallade 5 § i Sammansatta Utskottets ut-låtande N:o 1, så finna vi, att den motsvarar § 6 i 1885 års banko-reglemente, men ingalunda § 5 i 1830 års lag. Den är ord för ord lika lydande med bankkomiténs förslag § 5, med undantag af det tillägg, som i moment 2 utöfver Kongl. Maj:ts förslag af Utskottet blifvit beslutadt. § 6 i Utskottets förslag är ord för ord lik bankkomiténs förslag och motsvarar 5 § i 1885 års bankoreglemente, men icke § 6 i 1830 års banklag, som, på det att herrarne må bedöma huru den låter, lyder sålunda: »Enskilde stånde det fritt att bolag inrätta till bankrörelses bedrifvande, under iakttagande af hvad, genom Kongl. kungörelsen af 14 Januari 1824, redan angående enskilda bankinrättningar är stadgadt eller framdeles af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer stadgadt varder».

Jag vill icke upptaga Kammarens tid med att på detta sätt fortsätta med den jämförelse, som jag här har börjat öfver dessa paragrafer. En del deraf, som likväl Utskottet i ingressen säger skulle återfinnas i lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830, finnes icke der, så mycket mindre som nämnda lag innehåller endast sju paragrafer och detta förslag innehåller tio.

Det är, detta redan, beklagligt och visar, att detta förslag icke har blifvit gjordt med den omsorg i form, som man har rätt att fordra af Utskottet, men det är äfven i sak utaf ganska farlig beskaffenhet enligt mitt förmenande, och en reservant har äfven derpå fäst uppmärksamhet. Denna reservation, hvilken är helt kort, återfinnes på sid. 98 i Utskottets betänkande. Den är afgifven af Herr Dahm, hvilken anför: »Då intagande i lagen för Rikets Ständers bank af bestämmelser angående Riksbankens metalliska kassa och

*Lagförslag
angående
tillägg till
och ändring
i lagen för
Rikets
Ständers
bank.*
(Forts.)

Lagförslag
angående
tillägg till
och ändring
i lagen för
Rikets
Ständers
bank.
(Forts.)

sedelutgifningsrätt vore en utvidning af konungamakten på Riksdagens bekostnad, och då Riksdagen väl ej kan sägas hafva missbrukat sin makt och således ej heller gjort sig förtjent af misstroende, kan jag ej för närvarande vara med om att göra här föreslagna bestämmelser till lag.

Hvar och en känner hvilka strider, som utkämpats, för att till Riksbankens förstärkning få bibehålla någon del af bankovinsten. Skulle hvad här föreslagits blifva lag, tror jag för min del att Riksbankens utveckling och förmåga att utvidga sin verksamhet skulle komma att väsentligen hämmas, för att ej säga omöjliggöras. Jag yrkar därför afslag på här berörda lagförslag».

Det är nemligen för hvar och en af herrarne känt, att i sak afser detta förslag, såsom äfven den föregående talaren med några ord påpekat, att förändra åtskilliga af de föreskrifter, som hittills varit fastställda för Riksbanken genom det så kallade bankoreglementet. Dessa skulle hädanefter förändras till *civillag* och skulle således icke hädanefter kunna förändras af Riksdagen allena utan vare underkastade samma behandling som öfriga *civillagar* nemligen att jemte det Riksdagen besluter om någon förändring, skall denna af konungen bifallas för att blifva gällande lag.

Jag anser, att denna fråga, som utan tvifvel är en konstitutionell fråga, bort hafva blifvit af Utskottet påpekad och ganska klart uttalad, på det att mången, som kanske icke med så mycken uppmärksamhet följer dessa frågor, måtte derigenom erhålla en visshet, om hvad frågan verkligen innebär. Så är här alldeles icke med ett enda ord antydt och jag anser dessa mina nu i korthet framställda anmärkningar vara anledning nog att yrka afslag på hela lagen och således främst på den nu föreliggande 5 §, och jag anser det vara så mycket nödvändigare som det väl icke lider något tvifvel, att framdeles i sammanhang med åtskilliga andra finansiella åtgärder äfven fråga om förändring af Riksbankens organisation måste förekomma och då finner jag denna nu ifrågasatta lappning på nämnda banks organisation alldeles oriktig.

Det är på grund häraf, som jag vågar föreslå afslag på den under diskussion varande paragrafen äfvensom på hela lagen.

Herr Forssell, Hans: Till den ärade talare, som sist hade ordet, vill jag blott genmäla, att här väl icke är fråga om »någon lappning på bankens organisation». Här föreligger icke en organisationsfråga utan endast fråga om tryggande bestämmelser i afseende på Riksbankens sedelutgifningsrätt. Att dessa bestämmelser en gång lagfästas, torde de flesta i denna Kammare väl inse vara en ganska vigtig och angelägen sak. För min del ville jag dock uttala en bestämd betänklighet mot moment d) i denna §. Den talare, som nyss yttrade sig i samma syfte, sade att bestämmelsen i detta moment d) vore teoretiskt oriktig men i praktiskt hänseende icke särdeles farlig. Omdömet härom beror dock deraf, huru man uppfattar begreppet praktisk.

Här har inom denna Kammare i årtal under bankfrågans behandling talats vidt och bredt om Riksbankens oförmåga att vara en

centralbank; om de vådor, som härflyta deraf, att Riksbanken kan blifva ett verktyg för politiska eller ekonomiska partier, och att genom densamma kan utvecklas ett bankenvælde i Sverige, ett bankenvælde, som skulle kunna vara fiendtligt mot näringarna i allmänhet, befordra uteslutande en enda samhällsklass' bästa och slutligen i och genom sedelutgifningens missbruk sätta den allmänna rörelsens trygghet i fara. I dessa och dylika så ofta framställda allmänna satsar hafva uttryckt sig känslor, stämningar och åsigtter, som visserligen icke äro i allo berättigade eller berömvärda, men *något* riktigt har dock otvifvelaktigt legat till grund för dessa farhågor. Vill man nu finna ett förnuftigt och bankmessigt uttryck för dessa farhågor, så skulle de, efter min tanke, rätteligen anses innebära följande påstående: det är fara för, att det inom Riksdagen ganska starka och måhända i framtiden ännu starkare jordegareintresset skall göra den fasta egendomens och särskildt jordbruksegendomens belåningsrätt till det viktigaste föremålet för Riksbankens styresmäns omvårdnad. Vi veta ju, att detta jordegareintresse och dess uppfattning af Riksbankens ställning och uppgift, redan inledt vår riksbank i en utlåningsrörelse, som är främmande för de flesta andra stora sedelutgifvande centralbanker. Denna utlåningsrörelse, som för visso icke får och icke bör sträckas väsentligt vidare än hittills har skett, står icke rätt väl tillsammans med Riksbankens främsta uppgift; den ökar icke Riksbankens förmåga att i hvarje ögonblick inlösa sina sedlar. Det är för Kammarens ledamöter säkerligen så klart, att jag icke behöfver utveckla det, att de sedelutgifvande bankernas styrka i främsta rummet beror just på arten af de säkerheter, mot hvilka de utlåna sina sedlar, derpå att skulder af sådan art som sedelskulden motsvaras af fordringar, hvilka äro af väsentligen samma natur, d. v. s. icke blott säkra utan äfven inom kortaste tid realiserade. Det går icke an att fylla en sedelutgifvande banks portfölj med fordringar, hvilka det är svårt att realisera, och som efter hela sin natur kräfva en längre tids afveckling. För en sedelutgifvande bank är det rätta förhållandet mellan dess sedelskuld och dess portfölj af prima korta affärsvexlar långt viktigare än det stora bankkapitalet.

Nu frågar jag om man icke kan säga att de bestämmelser, som här äro intagna i mom. d), nemligen att såsom fundament för den obetäckta sedelstocken skulle få gälla äfven fordringar, för hvilka banken eger säkerhet i obligationer, vågförda effekter och inteckningar, gifva fog till anmärkningar, som äro icke blott teoretiskt berättigade utan äfven praktiskt betydande? Just genom lagfästande af en sådan bestämmelse skulle man gifva rum åt alla de farhågor för sedelutgifningens missbruk, som här så lifligt uttalats; just på detta sättet skulle man icke blott öppna dörren för en otillbörlig utveckling af bankens lånerörelse utan rent af omöjliggöra den en gång öppnade dörrens tillstängning. Jag anser, att om man vill befästa bankens säkerhet såsom sedelutgifvande bank, så bör man vidhålla hvad härvid är obetingadt riktigt; det är att mot hvad banken utgifver i sedlar skola svara lätt realiserbara säkerheter, i främsta rummet goda vexlar, betalbara inom eller utom riket.

För närvarande vill jag yrka afslag å momentet. Skulle möj-

*Lagförslag
angående
tillägg till
och ändring
i lagen för
Rikets
Ständers
bank.*

(Forts.)

Lagförslag
angående
tillägg till
och ändring
i lagen för

Rikets
Ständers
bank.

(Forts.)

ligen sedermera någon sammanjemkning ifrågakomma, kan det vara tid att tala om de villkor, under hvilka detta moment kunde få intagas.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Man synes mig hafva lagt för mycken vikt vid den bestämmelse, som förekommer i 5 § 2 mom. Går man till motsvarande bestämmelser i gällande bankreglemente, så finner man, att den del af sedelstocken, som icke är betäckt af metallisk valuta och hvilken är faststeld till 35 millioner kronor, icke ansetts behöfva något särskildt underlag. Det är först i bankkomiténs och Kongl. Maj:ts förslag, som man finner stadgadt om ett underlag af »vexlar, betalbara inom eller utom riket; statens, allmänna hypoteksbankens och andra inhemska obligationer, som å utlandets börser noteras, samt lätt säljbara utländska statspapper.» Hvad är det, som egentligen utgör bankens säkerhet för infriandet af dessa obetäckta sedlar? Jo, det är bankens stora fonder. Dess grundfond och andra fonder uppgå till mer än 45 millioner kronor. Detta moment står således blott på parad; något sådant torde alls icke behöfvas. Men det kan måhända vara af intresse för Kammaren att höra berättas om det under lit. d) föreslagna stadgandes genesis. Jag motsatte mig från början, att det skulle komma in i lagen, men fråga derom var väckt af en ledamot af Första Kammaren och upptogs med en stor ifver af en ledamot af Andra Kammaren, ja, med sådau ifver, att han förklarade att, om denna bestämmelse icke komme in, så skulle han yrka afslag på hela lagen och sålunda icke medgifva, att Riksbankens sedelutgifningsrätt och beloppet af dess metalliska valuta gjordes till föremål för civilrättslig lagstiftning. Vid sådant förhållande ansåg jag mig kunna och böra gifva efter i denna punkt, så mycket hellre som den uppgift, hvilken ligger till grund för Utskottets beräkning af underlaget för sedelutgifningen å 45 millioner kronor, blifvit meddelad af den bankodeputerade, som nyss yttrade sig i frågan. Denna uppgift visar, att de under litt. a), b) och c) upptagna tillgångar tidtals icke uppgått till 45 millioner kronor utan företett en brist å omkring 5 millioner kronor, hvilken kunde fyllas genom de under lit. d) omförmälda fordringar. För min del tror jag alltså, att Kammaren mycket väl kan bibehålla bestämmelsen under lit. d).

Den farhåga, som den siste ärade talaren hyser, nemligen att ifrågavarande bestämmelse skulle kunna leda till ett återupptagande af utlåning på fastighetsinteckningar, tror jag icke ega någon grund. Den risken att Riksbanken skulle meddela sådana lån finnes icke nu, då vi hafva hypoteksföreningarne. Någon fastighetsbelåning från Riksbanken för längre tid kan nu icke ifrågakomma, då det ju vore mycket oklokt, om en jordegare toge lån annorstädes än hos dessa hypoteksföreningar, der han äfven får amortera sin skuld. Annat är deremot förhållandet, om man för ett tillfälligt lån vill lemna en in-teckning som säkerhet. Således tror jag, att det icke är någon fara att låta detta moment stå kvar. Om man tager bort det, så äfventyrar man, att hela lagen afslås i Andra Kammaren, och för min del sätter jag så högt värde på, att Riksbankens sedelutgifningsrätt och

beloppet af dess metalliska kassa varda bestämda i civillag och således icke vidare kunna göras beroende på den förseglade röstsedeln, att jag är villig att göra många och stora medgifvanden för att nå detta mål. Det är en af de viktigaste reformer beträffande Riksbanken, som man kan eftersträfvå.

Hvad angår utbyte af orden: »utlandets börser» mot »utländsk börs», så har jag ingenting deremot. Såsom Kammaren har sig bekant, blefvo Riksdagens Herrar Fullmäktige i Riksbanken hörde, och delgäfvo underdånigt utlåtande öfver bankkomiténs förslag, hvori det förra uttrycket förekom; och Fullmäktige framstälde då ingen anmärkning deremot. Emellertid då nu en sådan anmärkning framkommit, vill jag gerna gå in på att använda uttrycket »utländsk börs» i stället för »utlandets börser». Jag vill dock fästa uppmärksamheten på, att man då äfven måste ändra motsvarande uttryck i lagen angående sedelutgifvande banker.

Jag kommer nu till den stora upptäckt, som den ädle friherren förmente sig hafva gjort, och hvilken han omtalade med så stor pathos. Han yttrade, att Utskottet icke skulle hafva läst 1830 års banklag och således vara okunnigt om att denna innehåller blott sju paragrafer. Jag försäkrar den ädle friherren, att vi icke hafva misstagit oss härom. Vi hafva haft lagen uppslagen, och jag känner den för öfrigt sedan mycket lång tid tillbaka. Jag har haft den uppslagen många gånger, särskildt då jag var ledamot af myntkomitén. Hvad är det nu som säges i ingressen till den föreslagna nya lagen? Jo, der säges, att »härigenom förordnas, att nedannämnde §§ i lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830 skola erhålla följande lydelse. Det vill säga, att i lagen för Riksbanken skola finnas från och med 5 § till slutet de och de §§, lydande så och så. Jag vill fästa uppmärksamheten på, att här står icke, att §§ skola erhålla följande förändrade lydelse; då hade formuleringen varit oriktig. Jag anser den ädle friherrens anmärkning vara till den grad obetydlig, att den icke bort besvaras, om icke upptäckten förkunnats med så triumferande ton.

Hvad angår anmärkningen, att Utskottet icke har påpekat det konstitutionella i frågan, så tror jag, att friherren har misstagit sig jemväl derutinnan, ty för hvar och en, som läst Kongl. Maj:ts och bankkomiténs förslag med tillhörande handlingar, hvilka Utskottet åberopat, skall det stå klart, att här är fråga om en betydande ändring. Dessutom har ju en så betydande ledamot af Riksdagen som Herr Dahn äfven framhållit detta, och hans anförande har ju äfven den ädle friherren ansett sig böra läsa upp. Han fattade dock saken så, som om här vore fråga om att utvidga Konungens makt och inskränka Riksdagens befogenhet. Så är dock icke förhållandet. Denna lag afser blott att förekomma, att under bistra tider den förseglade röstsedeln skall kunna medföra den följd, att man utsläpper milliontals sedlar och derigenom försvagar Riksbankens förmåga att inlösa samma sedlar och sänker värdet af myntrepresentativet, som ju grundlagsenligt utgör ett tvunget betalningsmedel.

Jag yrkar, att paragrafen må antagas blott med den förändring, som af Herr Törnebladh blifvit föreslagen.

*Lagförslag
angående
tillägg till
och ändring
i lagen för
Rikets
Ständers
bank.
(Forts.)*

Lagförslag
angående
tillägg till
och ändring
i lagen för
Rikets
Ständers
bank.
(Forts.)

Friherre Åkerhielm: Jag har begärt ordet med anledning af det yttrande, som nyss afgafs af Lag-Utskottets ärade ordförande, hvilken tillika åtagit sig det mödosamma värfvet att föra klubban i det Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet. Det går enligt mitt förmenande icke an att denna nya tanke, som har vunnit sådan framgång i Utskottet och äfven här i Kammaren har gjort så stort intryck, får såsom Utskottets ordförande förklarar, antagas som en obetydlighet. Nej, här är icke fråga om någon obetydlighet. Jag vill tillkännagifva att jag, för min del, fullkomligt instämmer i de varnande ord, som af en bland Fullmäktige i Riksbanken nyss blifvit uttalade, och i det slutliga yrkande, som gjorts af en i bankfrågor synnerligen bevandrad ledamot på gefteborgsbanken, att momentet måtte helt och hållet utgå. Här föreligger icke främst frågan om att undanröjda någon af dessa farhågor, som Utskottets ordförande sammanställde med hotet om den förseglade sedeln. Här gäller att se till, huru vida i den lag för Riksbanken, hvilken varit gällande alltsedan 1830, böra införas fullt sunda och riktiga bestämmelser, sådana, att man derpå kan grunda samma anspråk på Riksbanken som hittills. Att derjemte få höra »genesis», eller huru denna nya tanke födts och fått framgång, må vara rätt intressant, men jag kan endast beklaga, att det sammansatta Utskottet icke ansett nödigt, att vid denna födelse kalla Bankofullmäktige till faddrar. Det hade vä varit i sin ordning, att Bankofullmäktige fått tillfälle att pröfva innehållet af det nya förslaget, innan detta framkommit i Riksdagens elfte timma. Bankofullmäktige hafva icke blifvit hörde öfver det nu töreliggande nya förslaget, och det är något helt och hållet nytt att föreskrifva, att i lagen angående Riksbanken skall inkomma, såsom något, hvarpå sedelutgifts-rätt kan grundas, »fordringar, för hvilka banken eger säkerhet i obligationer, vägförda effekter och in-teckningar.» Med *obligationer* kan under lit. d) icke menas andra obligationer, än sådana, som icke förut blifvit uppräknade under lit. b); alltså, dessa i punkten d) omnämnda obligationer äro sådana, med hvilkas notering utlandets börser icke befatta sig. *In-teckningarne* hafva redan af den föregående talaren blifvit behandlade. Hvad beträffar de *vägförda effekterna*, så tror jag, att dessa kunna hänföras under samma rubrik. De äro sådana tillgångar, som visserligen i sinom tid, men först efter en ganska lång tid, kunna förvandlas i den guldvaluta, hvarom § 6 handlar. Om sådana tillgångar skola lemna den afsedda tryggheten, som § 6 afser, så måste man se till, att i denna paragraf må upptagas sådana Riksbankens fordringar, som i mån af behof kunna förvandlas till metallisk kassa, och till denna klass höra icke de i punkten d) omförmälda tillgångarne. Tanken må vara väckt af hvem som helst och hafva framkommit under hvilket hot som helst, så står dock för mig klart att, då en lag skall skrivas och i lagen skall införas något angående bankens sedelutgifts-rätt, så böra icke så stora och genomgripande rubbningar införas, som här äro i fråga, åtminstone skola de icke införas utan gensägelse. Jag instämmer i Herr Forssells yrkande.

Herr Statsrådet Friherre Tamm: Då detta utskottsbetänkande utdelades, fäste jag mig genast vid det af Utskottet här föreslagna nya momentet d) i moment 2. Då det Sammansatta Utskottets ordförande har ansett, att detta moment skulle vara temligen oskadligt och därför gerna kunde få stå kvar, så ber jag få framhålla, hvad som redan af flere talare är påpekadt, nemligen att momentet är *dels* obehöfligt, emedan Riksbankens grundfond ändå är tillräcklig *dels* och onyttigt, emedan Riksbanken derigenom uppmanas att skaffa sig sådana hypotek, som icke kunna rubriceras under benämningen korta papper och sålunda ej äro lämpliga att använda såsom sedelbetäckning. Jag får tillstyrka Kammaren att biträda deras åsigt, som yrkat, att momentet måtte utgå.

*Lagförslag
angående
tillägg till
och ändring
i lagen för
Rikets
Ständers
bank.
(Forts.)*

Då jag har ordet och då här yrkats afslag å hela lagen, ber jag att till stöd för dess antagande få i Kammarens minne återföra det yttrande af Herr Statsministern och Chefen för finansdepartementet, som förekommer å sidd. 43 och 44 i Kongl. Maj:ts proposition. Det torde icke vara behöfligt att här uppläsa detsamma, men jag skulle vilja framhålla såsom min åsigt, att hvad i denna banklag blifvit föreskrifvet derom att i allmän civillag skola upptagas bestämmelser, hvilka förut haft sin plats i bankoreglementet, det innefattar ett minimum af hvad som torde vara nödvändigt, när Riksbankens ökade inflytande på sedelutgifningen i landet kommer att blifva en verklighet genom antagande af det förslag till bankbolags-lag, som nu efteråt förekommer.

Herr Forssell, Hans: Jag vågar försäkra det Sammansatta Utskottets ordförande, att jag så lifligt, som någon, är intresserad för att denna lag må varda antagen. Jag skulle också vara, såsom jag redan antydt, benägen för att, i fall en sammanjemkning kunde leda till ett lyckligt resultat, gå in på denna bestämmelse, under förutsättning, att åtminstone till något visst mindre belopp bestämdes de säkerheter af in-teckningar och vägförda effekter, som finge beräknas såsom grund för sedelutgifning. Men såsom momentet nu är affattadt, skulle det ju blifva i lagen för Riksbanken stadgadt, att 45 millioner kronor i sedlar kunde utgifvas helt och hållet grundade på vägförda effekter och på in-teckningar. Det skulle vara möjligt för Riksbankens *styrelse* att Riksdagen oåtspord på det sättet begagna sedelutgifningsrätten. Det glädde mig att höra det Sammansatta Utskottets ordförande nu uttala den öfvertygelsen, att sådana missbruk aldrig kunna ifrågakomma. Men om man är öfvertygad derom, då bör man icke heller någonsin tala om faran, att banken skall användas till fördel för en enskild samhällsklass. För min del är jag icke alldeles säker, att icke någon gång under svåra tidsförhållanden sådana missbruk äro möjliga. Det är mot missbruken, som jag anser att vi böra värna Riksbanken, och därför är det angeläget, att rätten att begagna sedlarne för detta ändamål måtte åtminstone begränsas.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr Grefven och Talmannen, att med afseende på de olika yrkanden, som beträffande olika delar af förevarande § framstälts, propositioner komme att göras särskildt rörande hvart och ett af styckena b) och d) i mom. 2, efter det beslut fattats angående paragrafens lydelse i öfrigt.

Herr Grefven och Talmannen yttrade vidare, att i afseende på paragrafens 1 moment i dess helhet samt 2 mom. med undantag af styckena b) och d) yrkats, dels att Utskottets förslag skulle godkännas, dels ock att detsamma skulle afslås.

Herr Grefven och Talmannen gjorde sedermera propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för deras mening, som ville godkänna Utskottets förslag i nu ifrågavarande delar.

Friherre *Klinckowström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att § 5 i Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets förslag till lag angående tillägg till och ändring i lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830 skall godkännas med undantag af styckena b) och d) i mom. 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås paragrafen i nu ifrågavarande delar.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—83;

Nej—12.

Herr Grefven och Talmannen yttrade härefter, att i afseende på stycket b) i mom. 2 af förevarande paragraf yrkats, dels, af Herr *Törnebladhs*, att stycket skulle godkännas med den ändring, att orden: »utlandets börser» utbyttes mot orden: »*utländsk börs*», dels ock att stycket skulle afslås.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af ifrågavarande stycke med den lydelse Utskottet föreslagit, vidare på bifall till Herr *Törnebladhs* yrkande och derefter på afslag å samma stycke, hvarefter propositionen på bifall till Herr *Törnebladhs* yrkande förnyades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr Grefven och Talmannen yttrade slutligen, att i afseende på stycket d) i mom. 2 af förevarande § under öfverläggningen yrkats, dels att det skulle godkännas, dels ock att det skulle afslås.

Herr Grefven och Talmannen gjorde sedermera propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på afslag å berörda stycke vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Hedlund* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anlogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner stycket d) i mom. 2 af § 5 i Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets förslag till lag angående tillägg till och ändring i lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås ifrågavarande stycke.

Vid slutet af den häröfver företagna omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—25;

Nej—63.

Den fortsatta behandlingen af förevarande Utlåtande uppsköts till aftonsammanträdet.

Kammaren åtskildes klockan nära 3 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.